

Duško Geić

GRAĐA ZA GRAMATIKU TROGIRSKOGA ČAKAVSKOGA GOVORA

UDK 800.87.801.5

*Rukopis primljen za tisak 8.10.1996.
Čakavska rič, Split, 1996, br. 1-2*

UVOD

Ovaj skromni rad slijedi nakon tiskanja *Rječnika trogirskoga čakavskoga govora* (Muzej grada Trogira, 1995.), a nakana mu je da upotpuni spoznaje o tom lokalnom govoru za razdoblje od polovice XIX. do polovice XX. stoljeća. Mnogi primjeri koji tretiraju gramatička pitanja nalaze se već u Rječniku, ali kako je to zapravo razlikovni rječnik, kojim nisu obuhvaćene riječi i pojmovi istovjetni ili slični onima u književnom standardu (premda se istodobno radi o pravim, tradicionalnim domaćim riječima, posve u skladu s trogirskim govorom), to su mnoge jezične pojave koje zahvaćaju takve riječi ostale u Rječniku nerazjašnjenima. Prikaz jezičnih pojava u ovoj gramatici pomoći će spoznaji na kojem se stupnju razvoja nalazio trogirski čakavski govor u razdoblju koji tretira i Rječnik.

Kako autor ovoga prikaza nije po struci filolog, kao metodološki predložak i vodič u istraživanju poslužio mu je u potpunosti »Nacrt za istraživanje hrvatskih i srpskih narječja« dr. Stjepana Ivšića (Zagreb, 1914. g.). Materijal je iznesen kao građa koja je samo djelomice obrađena; stoga ostaje da je netko stručniji do kraja obradi i prezentira.

Osobitu zahvalnost za pomoć u ostvarenju ovoga skromnog rada dugujem prof. Juliju Derossiju (na čiji sam se poticaj i nagovor i prihvatio ovoga, za mene prilično mukotrpnog posla), koji mi je za trajanja cjelokupnog istraživanja bio pripravan dati savjet, uputu, pomoć. Zahvaljujem također svima onima, znanim i neznanim, informatorima i kazivačima koji su imali strpljenja i volje surađivati na ovom poslu sa zajedničkom željom da se zaokruži rad koji će i ovaj segment trogirske baštine bar djelomice sačuvati od neumitnog nestajanja i, makar i u knjiškoj formi, predati budućim naraštajima.

Autor

O TROGIRSKOME ČAKAVSKOM GOVORU

U prikupljanju građe koristio sam se stanovitim brojem privatnih pisama, ugovora, oporuka, sastavaka u prozi, stihovanih rugalica, a za nešto kasnije razdoblje rabio sam i priloge iz humorističkih časopisa koji su pisani u dijalektu. Veći dio građe prikupio sam anketiranjem. No, jedva da se može očekivati kako bi se tako raznovrsna građa mogla prikupiti samo na taj način. Tek izvorni govornik poznaje sve životne situacije i njihove leksičke iskaze s odgovarajućim značenjima, oblicima, tvorbom, akcentuacijom... i samo ih on može popisati i opisati, no i to samo dugotrajnim radom, neprekidno prateći životne situacije i slušajući govor, ili se prisjećajući riječi, oblika, promjena koje su se dogodile u jeziku. Autor ove gramatičke građe izvorni je govornik, bez prekida u dijalektalnoj govornoj komunikaciji; stoga je i bio u stanju (uza sve poteškoće proizišle iz nedostatne stručne lingvističke naobrazbe) zaokružiti materiju u dovoljno suvislu i koliko-toliko stručnu formu.

Trogir spada u čakavska mjesta, i to ona u kojima se samoglasnik *č* izgovara kao *c* (*s* izuzetkom riječi *ocu* i *necu* te njihovih izvedenica gdje je i *ć* zamijenjeno sa *c*), *s* i *š* kao neko srednje *ś*, a *z* i *ž* kao neko srednje *ž*. Ova građa tretira razdoblje od kraja XIX. do polovice XX. stoljeća, jer je to razdoblje u kojemu su živjele osobe koje su anketirane ili osobe koje su bile u neposrednom okruženju anketiranih osoba i autora u najranijem djetinjstvu. Informatori su bili podjednako muškarci i žene, starosjedioci, katolici, rođeni krajem prošloga i početkom ovoga stoljeća, kojima je trogirski čakavski govor svakidašnje komunikacije, dakle materinski govor. To su stanovnici uže gradske jezgre koja se naziva Grad, težačkog naselja na otočiću (Pasike), kao i gradskog naselja otoka Čiova, pa su to i granice govora obuhvaćenog ovim radom. Naime, već sela udaljena samo nekoliko kilometara od Trogira: Seget (udaljen dva kilometra), Kaštel Štafilić (pet kilometra), Okruk (tri kilometra), Žedno (tri kilometra), Arbanija (tri kilometra) – da ne spominjemo naselja udaljenije Trogirske zagore ili otoke – govore posve drukčije od Trogirana. Ispitanici su po zanimanju pretežito težaci, pomorci, obrtnici i niži službenici u administraciji, a žene kućanice, u pravilu sve manje školovani ljudi.

Čakavicom je u Trogiru govorila glavnina ispitanika rođenih u prošlom stoljeću, ali i veliki broj rođenih početkom ovog stoljeća.

Među »mlađima«, onima rođenim poslije Prvoga svjetskog rata, broj onih koji u potpunosti govore čakavski malen je. U govoru ovih ispitanika nestaju mnoga čakavska obilježja i dolazi do svojevrstne rečakavizacije *calča*, te restitucije *ś* u *s* ili *š*, odnosno *ž* u *z* ili *ž*, dok se kod još mlađe populacije zamjenica *calča* potpuno izgubila i u potpunosti je zamijenjena sa *šta*. Gube se pomalo stari romanizmi (venecijanizmi, tršćanizmi) iako ne tako brzo kao u nekim drugim mjestima (primjerice u Splitu).

Mlađi ispitanici ne razlikuju glasove *č* i *ć*. Kod njih je to pretežno *č*.

Vjerovati je da je na tu pojavu presudan utjecaj imala škola (od 1906. sva djeca su obuhvaćena obveznim četverogodišnjim školovanjem, tj. polaze »pučku« školu), no sigurno se ne može zanemariti ni utjecaj tiska, koji se s povećanjem

osnovne pismenosti pučanstva sve više čita. U mlađih ispitanika u govoru (osobito u riječima talijanskoga podrijetla) miješaju se *s* i *š*, te *z* i *ž*: *šumpreš-sumpreš-šunpreš*, *šanteca-santeca*, *šetemana-šetemana*, *šamaštrat-samaštrat*, *žvejarin-zvejarin*, *žbaketat-zbaketat* (sličnu pojavu restitucije *š-s/š* i *ž-z/ž* navodi i R. Vidović za Sutivan u »Radovima 1983-1984.« Filozofskog fakulteta u Zadru, OOUR prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgojnih područja u Splitu). Znamo li usto da stariji izgovaraju dosljedno samo *š* i *ž*, dolazi do posvemašnje zbrke, pa striktno bilježenje zatečenog stanja otežava prezentaciju građe. Stoga je fonem *š* približno restituiran u *s/š*, a *ž* u *z/ž*, u svim situacijama osim tamo gdje je drukčija potreba zbog razumijevanja i jasnoće pravila. U tim iznimnim slučajevima rabe se samo *š* i *ž*.

1. GLASOVI

1.1. SAMOGLASNICI

1. Poluglasi (ь, ъ)

U trogirskome cakavskom govoru nalazimo često tragove poluglasa. Tako:

- uz riječ *natašće* supostoji i riječ *našće*;
- riječ *pas* u sklonidbi ne gubi *a* (*pasa*, *pasu...*);
- riječ *rt* postoji samo u obliku *rat*;
- umjesto oblika *zla* (pridjev ž. roda) katkad se rabi oblik *zala* (*zāli* – *zālo*) (posebice kad se želi naglasiti osobito stanje čega: »Vino ti je *zāla* kvasina«, tj. vino ti je potpuna, jaka, žestoka kvasina);
- u primjeru *gdje* (*kъde*)-di gubi se poluglas ъ;
- riječ *mnom* (*mъnoja*) u trogirskome govoru egzistira u oblicima *menon* i *namon*;
- umjesto prijedloga *iz* kao prefiksa nove riječi, rabi se *iza*: *izažet*, *izaštrat*, *izagnat*, *izažēt*;
- prijedlog *pod* egzistira kao *poda*: *podabrat*, *podastrić*, *podašit*, *podastrit*, *podavit* (*podviti*);
- prijedlog *raz* rabi se katkad kao *raza*: *razabrāt*, *razastrīt*, *razapēt*;
- prijedlog *ob* javlja se u obliku *oba*: *obasut*, *obatrnit*, *obavit*, *obavrit*, *obamirit* (pasti opruživši se na tlu), *obaštrat*, *obatresnit*, *obamotat*;
- prijedlog *od* često ima oblik *oda*: *odalibat*, *odagnat*, *odavit*, *odadit*;
- ispred samoglasnika često se umjesto prijedloga *s* rabi *su*: »Su onon ženon«; »Su ociman«; »Su Antōn«;
- prijedlozi *vъ* i *vъz* realiziraju se kao *va* i *vaz* (*vavik*, *vazet* i *vazest*), ali i kao *u* odnosno *uz* jer se istodobno rabe i oblici *uvik* i *uzet* (*uzest*);
- prijedlog *vъ* realizira se kao *u*: *ucer* (*vъčer*), *udovica* (*vъdovica*).

Na mjestu sekundarnog poluglasa *a* je nepostoјano. Nema ga u gen. mn. imenica muškog, srednjeg i ženskog roda: *starъсь–starci(k)*, *lovъсь–lovaci(k)*,

motъkъ-monci(k), mozgъ-mozgi(k), mrъtvъ-mrci(k), ognjъ-ognji(k) i dalje: *bo-gi(k), rogi(k), strogi(k), tovari(k), brodi(k), trsi(k), pismъ-pismi(k), cabli(k), ve-sli(k), poji(k), mori(k), seli(k), jugi, jutri(k), mačъkъ-maški(k)* ili *macak, bukъvъ-bukvi(k)* i *bukav, divojki(k)* i *divojak, šenic, mazak, boc, glav*. Nema ga ni u genitivu množine niza imenica novijega i stranog podrijetla: *koncerti(k), društvi(k), sredstvi(k), bangi(k), bānki* i (*banāk*), *arij, kari(k), mać, litri, mazak, kunki* i *kunjak*... Nalazimo ga u nom. jed. riječi kao: *fundamenat, tastamenat, patimenat, godimenat, marac, dokumenat*...

2. Glas ě

Refleks jata u trogirskome čakavskom govoru ikavski je. Međutim, nađe se i primjera ekavskoga kao: *koren, zenica, korenica, sest, seno, jastreb, nevera, obe (dvi), ovde, onde, rukovet, zenit, zanovetat, kostret, prenos (radio)*. Riječ *drvo (drevo)* egzistira kao *drivo, njedra* kao *nidra*, a *gnijezdo* kao *gnjizdo* i *gnizdo*...

3. Glas *a* ostvaruje se kao *u*: *ruka, muka, golub*... Iznimke su: *ogrist, odat (udati se), odavat*, gdje se ostvaruje kao *o* (moguće je da se po toj inerciji i u riječima talijanskoga podrijetla *o* ostvaruje kao *u*: *nipote-neput, golozo-goluz* i *guloz, kamomila-kalumela*)...

5. Glas *e* postoji uglavnom kao *e*: *zēja, žetva (pocēt ??)*. Katkad (osobito iza palatala) *ę* se ostvaruje kao *a*: *jazik (zaik), pojāt* (popraviti se, poboljšati se, udebljati od: *bōje-poboje* i sukladno tome *pobojet-pojet-pojat* ili možda: *boje-bojet-pojet-pojat* (»Lipo ti se poja konj oka' mu daješ zobi.«).

5. Samoglasničko r:

Ispred *v* ili *k* umjesto samoglasnika *r* katkad dolazi *ri*: *drivo, crikva, crikvina*...

Česta je pojava uklanjanja glasa *r*: *arvat (se), ervat (se), karv, carv, arpa, Arvat, Ervat, parsi, sarce, smart, vartal, sarbit, bardo, carcak*. Javlja se i pojava sekundarnog *r*: *grnit (gurnuti), trnit (turnuti), brmut, strgat, strgaca, brgjun*...

6. Ostali samoglasnici:

– samoglasnik *a* ostvaruje se katkad kao *o*: *konal, odonle(c) (odande), odovlec (odavde), oparat* (aparare-uložiti)...

Katkad se ostvaruje i kao *e*: *rest, krest, srēst* (srasti), *zarest, jenar* (siječanj), *rebac* (vrabac), a gdjekad kao *u*: *sa-su* (»Proša je su pet«, »Su dva prijateja«);

– samoglasnik *e* ostvaruje se kao *i* kod prefiksa *pre*: *pritunbat, prirazat, pribacit, prikrcit, prižderat, priturnjat, prižentat* te u primjerima *kaštil, Kaštile (Kaštela), Jerozolim*... ;

– samoglasnik *e* ostvaruje se kao *o* u primjerima: *kojoga* (kojeg), *cijoga, cijomen* (čijem), *kojomen* (kojem), *mojoga, tvojoga*... ;

– samoglasnik *i* ostvaruje se kao *e* kod većine talijanskih riječi u prvom slogu: *rešpet, dešpet, dešturb, retornat, rebunbavat, desputat, deškargat, deštakat*. Također i kod drugih riječi kao: *živen* (sa svim izvedenicama iz te riječi) *jematva, jeman*... ;

– samoglasnik *i* ostvaruje se kao *a* u primjerima: *jagla* (igla), *jaglun, jaglica, jamatva, nestritnjak, karag* (egzistira istodobno i *karig*), *odać* (*odići*, tj. pomalo

- nestati, uminuti), *zajat* (uzajmiti, ali i *prenijeti na živini*), *odagnat*, *izagnat*, *zagnat*, *sać* (sići), *izać*... ;
- samoglasnik *o* ostvaruje se kao *a* u primjerima: *mast* (mošt), *maštil*, *mastit*... ;
 - samoglasnik *o* ostvaruje se kao *e* u primjeru *teplit* i svim izvedenicama: *teplo*, *teplina*, *steplit*, *zateplit*... ;
 - samoglasnik *o* ostvaruje se kao *u* u primjerima kao: *ubuć*, *urdinat*, *skula*, *kulap*, *kulata*, *fundamenat*, *kulatur*, *marangun* (od tal. *marangone*), *brujet* (od tal. *brodetto*), *guloz* i *goluz* (od tal. *goloso*), *neput* (od tal. *nipote*), *ubotnica*, *bokun*, *botun*, *gondula*, *lumbrela*, *beštimađur* (od tal. *bestimador*), *frakadun*, *kunpravenda* (od tal. *compravendita*), *kondut* (od tal. *condotto*), *dotur* (od tal. *dottore*), *fugera* (od tal. *fogera*), kao i u mnogim drugim riječima posebno talijanskoga podrijetla (je li to možda i razlog što mnogi ispitanici katkad samoglasnik *o* izgovaraju kao *uo*: *guovno*, *muoje*, *duobro*...?);
 - samoglasnik *u* ostvaruje se kao *i* u primjerima tipa: *maknit*, *tonit*, *kronit* (kapnuti), *brinit*, *planit*, *grnit*, *koraknit*, *trūnit* (ubacivati trunje), *trūnit* (»Trūni dva zrna soli«), *venit*, *taknit*, *poginit*, *odanit*, (odahnuti), *mānit* (mahnuti), *svanit*, *hanit*, *dirnit*, *priplanit*, *tonit*... .

7. Proteza

Katkad se ispred samoglasnika javlja protetičko *j*: *jovcina*, *juvo*, *joko*, *justa*, *jopla* ((h)opla), *jona*, *joni*, *jono*, *jovi*, *jonaki*, *jonamo(n)*, *jope* (opet), *joli* (*oli*, tj. ili), *jigla* (i dalje *jagla*), *jarbol*, *ješka*, *jarpa*, *jiglun* (i dalje *jaglun*)... .

8. Dva samoglasnika zajedno (hijat)

Nađu li se dva samoglasnika, zajedno, hijat se dokida:

- a) umetanjem *j*: *prâja*, *strâja*, *grâja*, *zijat* (javno govoreći otkrivati tajnu), *jia-jija-ija* (jeo), *bajoka*, *zajtīt* (zahitnuti), *strijac*;
- b) razvijanjem *v*: *duva* (duha), *mavat*, *kuvat*, *buva*, *zivāt* (zihat), *ruvinat*, *ruvinac*... ;
- c) kod samogl. skupina *io*, *uo*, *oo* zamjenom *o-ja*: *živija*, *cuja*, *vidija*, *satrja*, *zamrja*, *zatrja*, *radija*, *o(d)nija*, *(o)tija* (htio), *uboja*, *ránija*, *banija*... ;
- d) gubljenjem jednog samoglasnika: *pâ* (pao), *dâ* (dao), *zamra*, *zatra*, *niman* (*neiman*), *nimaš*, *kopa*, *zvâ*, *doša*, *iša*, *zâva* (*zaova*), *satra*, *jo* (jao), *ka* (kao), *reka*, *peka*, *stâ* (stao), *mucâ*, *grinta*, *piva*, *svira*, *zarja*, *Pović* (od Puhović), *Dović* (od Duhović), *jenar* (januar)... ;
- e) kontrakcijom, kao u primjerima; *navu* (na ovu), *jokat* (jaukat)... ;
- f) zamjenom: *areodrom* – *reodron*, *reoplan*... .

Hijat ostaje u primjerima: *duovi*, *Duovjani*, *Puović*, *uitac*, *doodit*, *doodak*... .

Do hijata nije ni došlo u primjerima; *bil* (bjel), *cil*, *dil*, *žal* (žao), *kolca*, *zarjal* (zahrđao), *misal*, *posal*, *kotal*, *vesel*, *maštil*, *z(d)ril*, *špurtil*, *kandil*, *nagal*, *pakal*, *svital*, *okrugal*, *vajal*, *mukal* (nedefinirane boje, tona, boje glasa, nejasan: *mukla grmjavina*), *uzal*, *svrdal*, *kabal*... .

9. Gubljenje samoglasnika

Na početku riječi samoglasnik *o* gubi se u primjerima kao: *vamo, namo, vaki, naki, naka, vaka, vō, nō, vō, nō,...*

Na početku u riječima talijanskoga podrijetla gubi se *a*: *bajin*, (abbaino), *ventur, fondat, koštat, juštat, reštat, fitual, parat* (apporre)...

Unutar riječi gubi se *a* u primjeru: *krik* (od *karik* = teret = kočnica). Na početku riječi gubi se *u*: *nutra, nutrije,...*

Samoglasnik *u* gubi se ispred ili iza *r*: *trnit* (turnuti), *grnit* (gurnuti), *ògřnit* (odgurnuti), *brmut, strgat* (strugati), *strgaća...*

Samoglasnik *i* gubi se na početku riječi: *lumin, luminarij* (i *luminar*) te u sredini riječi: *brgjun*. (*brigjun*), *trkmar* (*trikmar*), *trja* (*trija*)...

Samoglasnik *e* ispred *r* gubi se u primjeru: *trnit* (ternit);

Samoglasnici *o* i *a* nestaju u primjeru: *brnica* (boranica), *grk* (gorak).

1.2. SUGLASNICI

1.2.1. Pojedinačno

10. U trogirskome cakavskom govoru glas *h* se ne ostvaruje. Na početku riječi glas *h* se ukida: *ajduk, ajde, âj* (haj-halje), *opla, itac, ajtat, otel, otit, odit, tit, ubotnica, oštija, rkalina...* U sredini ili na kraju riječi *h* prelazi u *v, j*, ili se izostavlja:

- *mavat, muva, kruv, kuvat, kuvalo, juva* (v. hijat)...
- *Mijovil i Mikovil, mâj* (mah) i *mâk, siromaj i siromak, praj, vlaj, štuja, straj i strak, vrj i vrk, krkalina, kropit, izdaknit, uzdaj i uzdak, zajtit* (zahitnuti, zajitnit)...
- *izdanit, uzdanit, usast* (usahnuti), *ùsâ* (usahao), *doodit, doodak, manit*, (mahnuti) *manit* (mahnit), *uitac, zamānit, itnit, drcat...*

U situacijama kad se govornik želi prikazati školovanijim i kulturnijim (»finijim«), on pokušava upotrijebiti glas *h*, ali ga restituira kao *k*: *siromak, kvala, Mikovil, kodnik, kruk, makat, nakladit se, skvatit*. Ali uvijek samo: *kangar, kanđar, skrkat, rakla* (zemja)...

11. Suglasnik *č* ostvaruje se kao *c*, što je glavna značajka trogirskoga cakavskoga govora. Ispred *k* suglasnik *č* prelazi u *š* *maška, momaški, braški, svetaški, mletaški, koludarski, okruški* (*Okrucani, okrucki-okruški*) *ladiškat...*

12. Suglasnik *ć* ostvaruje se uglavnom kao *ć*, ali ima iznimaka u kojima se i on ostvaruje kao *c*: *ōcu, nēcu, òceš, nēceš...*

13. Suglasnik *đ*

U trogirskom govoru *đ* se ostvaruje najčešće kao *j*, ali treba reći da postoji dvojstvo u uporabi ovih glasova pa usporedo egzistiraju oba oblika riječi (katkad se čak *j* ostvaruje kao *đ*): *đardin i jardin, Đovana i Jovana, Dove i Jove, damara i jamara*; ali *đun, đul, Japanež i Đapanež, jenar i đenar*, (siječanj), *dendar i jendar* (kao i *jendarm*); češće *štajun* nego *štađun*, češće *juštat* nego *đuštat*, *Đakomo* i

Jakomo, češće *kortejavat* i *kortejant* nego *kortedavat* i *kortedant*, *mèja*, *ràda* (rijetko ili nikako *rāja*), *prèja*, *đeš*, i *jěš*, češće *koraj* i *korajat* nego *korad* i *koradat*, *Ràda* i *Ràja*, *rajat*, uvijek samo *ràda* (žica s kotača bicikla), *denovež* i *denova* (vrsta jedra), *đita*, *Đankarlo*, češće *đenažija* nego *jenažija*, češće *jardinjera* nego *đardinjera*. Oblike sa *đ* rabe uglavnom oni koji znaju talijanski.

Katkad (u novije vrijeme) *đ* se ostvaruje kao *jd*: *nājden*, *sājden*, *prōjden*, *dōjden*, *zājden*. Suglasnik *đ* ostvaruje se kao *j* u primjerima kao: *mlaji*, *tuji*, *slaji*, *štajun*, *rojen*, *jušto*, *rajat*, *jipnit*, *grajani*, *dōjen*, *laja*, *sužen*, *rjav*, *z(a)rjal*, *prōjen*, *sājden*, *zājden*, *pōj* (nikad *pojdi*)...

14. Suglasnik *j*

Već smo kod hijata (kao i u prethodnim točkama) naveli neke od pojava vezanih za ovaj glas.

Na kraju riječi nestaje u slučajevima: *pī* (imperativ od *piti*), *jī*, (imperativ od *jesti*), *nalī*, *zalī*, *ubī*, *nadī*, (imperativ od *nadjenuiti*), *izī*, *nabī*, a u sredini riječi nestaje u imperativu 1. i 2. lica množine istih glagola: *jīmo*, *jīte*, *pīmo*, *pīte*, *nalīmo*, *nalīte*, *zalīmo*, *zalīte*, *izīmo*, *izīte* (pojedimo), *nađīmo*, *nađīte*, *napīmo*, *napīte*...

Suglasnik *j* prelazi u *n* kod dativa i lokativa jed. zamjenica kao: *mojon*, *kojon*, *svojon*, *tvojon*; te u dativu i lokativu komparativa pridjeva ženskog roda kao: *bojon*, *bilijon*, *lakšon*, *crvenijon*, *crnijon*, *tvrdijon*, *lišpjon* (i *lišpon*)...

15. Ostali primjeri prijelaza suglasnika bili bi:

v u j: *japno*, *japanj*, *japnar*, *štuja*, (od tal. *stufa-štuva*)...

r u l: (j)arbor-(j)arbol, *lebro*, *lemurčat*, *lemurač*...

l u r: *pirula*...

n u l: *tamal* (*taman*), *lotnjak*, (*notnjak*), *filanac* (*financ*), *fileštrina* (*fineštrina*), *muligin* (od tal. *munegin*)...

p u v: *ovcina* (i *jovcina*) i sve izvedenice.

d u g: *katriga* (*katedra-katidra-katrida*)...

d u j: *brujet* (od tal. *brodetto*)...

t u k: *škrokat* (*štrokat*), *škrokavela* (*štrokavela*), *škrocat* (*štrocat*, tj. *štrcati*), *krk* (trpak-trk)...

k u g: *gabina*, *gabel*, *karig* (i *karag*) (od tal. *carico*), *banag* (i *banak*, ali samo *banga*, *bangu*...), *guštat* (*koštati*)...

g u k: *mazak* (gen. mn. od *mazga*), *kakoko* (od *kakogod*), *krk* (od *grk-gorak*)...

n u nj: *plišanj* (plijesan), *japanj* i sve izvedenice (npr. *japnjar*...) *plišnjav*, *višnji* (vječni), *prišnji* (hitniji)...

n u m: *imbarac*, *impoštat*, *impije*, *impeštat* (se)...

16. U trog. čak. govoru ne postoji *lj*. Ono se ostvaruje kao *j* ili *l*: *medaja*, *jubav*, *judi*, *Majković*, *jubica*, *jutika*, *zatijak*, *bosijak*, *Bosilka*, *Kobijak*, *bòje*, *kòje*, (3.l. jed. prezenta od *klati*), *àj* (*halje*), *žuj*, *Kobijak*, *prijatej*, *snimatej*, *krstitej*, *anguja*, *molenje*, *selenje*, *solenje*, *začilak*, *bilenje*...

17. Što se tiče glasova *c*, *s*, *z*, *č*, *š*, *ž*, već je rečeno u uvodu da su osobine trogirskoga čakavskog govora takve da se *č* ostvaruje kao *c*, *z* i *ž* kao neko srednje *ž*, a *s* i *š* kao *ś*.

18. Suglasnik *v* iza *r* katkad se ostvaruje kao *j*: *crjen, crjenka, crjenica, crjenko...*

19. Suglasnik *m* često se ostvaruje kao *n*: *granba, agranpat, fjonlo, monka* (gen. jed. od *momak*), *monce* (vok. jed.) *monci* (nom. množ.), *pantit, zapantit* (ali *pametit, zapametit*), *sedan, osan, sedandese', osandesde', sancat* (i *sancast, san-sancat*), *Pongrad* (od *Pomgrad, pomorsko-građevno*), *kangan* (vrsta tkanine), *jesan, nisan, gren, ženon, vodon, rukon, mojon...*

20. Suglasnik *dž* ne ostvaruje se: *žep, svidožba...*

1.2.2. Suglasnici u zajednici

21. Glasovna skupina *jn* katkad se ostvaruje kao *nj*: *banja* (jadna, od *bajna*; »Banja ona, umra jon je muž«); *ranja* (od *rajna*), *ranjik, ranjica...*

Suglasnik *nj* katkad se ostvaruje kao *jn*: *kojn, dojni*, a gdjekad i kao *n*: *janca*, (gen. jed. od *janjac*) *kanca, brabonak, gnizdo, nidra...*

22. Glasovna skupina *ili* ostvaruje se katkad kao *e* ili *i*: *fameja, botija, omija* (homilija)...

23. Suglasnička skupina *hv* ostvaruje se kao *f* ili *v* (odnosno *kv* kod onih koji se žele prikazati kulturnijima): *fala, fālit, pofat, falcina, zafalit, vatat, privatit, svatit* (ali isto tako i: *kvatat, prikvatit, skvatit, kvala, kvalit, pðkvat*)...

24. Suglasnička skupina: *št* ostvaruje se kao *šć*: *púšćen, vrišćat, pleměšćina, vīšćica, navīšćat, višćün, korišćen, napušćen,*

ili kao *šj* (*vrišjat, pleměšjina, vīšjica, navīšjat, višjün, pušjen*),

te katkad kao *t*: *nagnjēt...* (od *nagnjesti*) *izažēt,*

ili kao *ž* (*dvajždva, od dvajst/dva, treždva, cetrždrugi, šedanždvā, osanždrūgi*)...

skupina *žđ* ostvaruje se kao *žj* (*žvižjat, možjani*)...

skupina *šć* ostvaruje se kao *šk* (*išken*) ili *šj* (*žešji, gušji*)...

skupina *tlj* ostvaruje se kao *kj* (*pekja, pekjat se*)...

skupina *klj* ostvaruje se kao *kj* ili *kl*: *kljuc* i *kluc, kjucanica* i *klucanica, kluka* i *kjuka, klast, kjast, klajast* i *klajav*. Svi ovi oblici egzistiraju usporedno.

25. Skupine *ds* i *ts* ostvaruju se kao *s*: *osić, osetat, gospostvo* (i *gospojstvo*), *gosposki* (i *gospojski*), *braski* (i *brajski*), *brastvo, zanaski* (i *zanajski*)...

26. Skupina *ps* prelazi u *s* ili *c*: *sovat, covat, kasil...*

27. Samoglasničke skupine koje slijede ostvaruju se kao:

sl ostvaruje se katkad kao *šj*: *košjata...*

slj ostvaruje se katkad kao *šj*: *šjubit, pišjiv* (ali i *pišiv*)...

žnj ostvaruje se katkad kao *žn*: *ražnijat* (raznjihati)...

žlj ostvaruje se katkad kao *žj*: *ražjutit...*

28. Skupina *dž* prelazi kadšto u *ž*: *nažornik, ožvat se, požeć, naživit* (nadživjeti)...

29. Skupina *dšj* prelazi kadšto u *ś*: *ośić* (odsjeći)...
30. Skupina *bž* ostvaruje se kao *vž*: (*j*)*ovžir*, (*j*)*ovžirat se* (i dalje – *ožvirat se*)...
31. Skupina *kt* kadšto prelazi u *jt*: *nojta*, (gen. jed.) *lajta* (gen. jed.), *mujte*, *mujtaš*, *lajtat se*...
32. Skupina *bd* katkad prelazi u *vd*: *ovdan*, *ovnoć*...
33. Samoglasnička skupina *gn* kadšto se realizira kao *gnj*: *gnjijat*, *gnjoj*, *gnjizdo*...
34. Skupina *kl* prelazi u *kj*: *pakjeni*, *kjecat* (i *klecat*), *kjantav*, (i *klantav*), *kjocot* (i *klocat*), *kjast* (i *klast*, tj. staviti), *kjadit* (i *kladit*, tj. staviti), *zakjet se* (i *zaklet se*), *kjadit se* (i *kladit se*, tj. okladiti se)...
35. Skupina *gl* ostvaruje se kao *gj*: *gjandula*, *gjedat*, *gjetovat* (izravnati zid prije bojadisanja), *gjenda* (i *glenda*), *gjogoj* (i *glogoj* i *gogoj*)...
36. Skupina *tl* ostvaruje se kadšto kao *kl*: *mekla*, *klek* (*tle/kl*)...
37. Skupina *tm* ostvaruje se kadšto kao *km*: *kmica*, *pokmulo*, *nakmuren*...
38. Suglasnička skupina *tn* ostvaruje se kadšto kao *kn* ili *knj*: *nesrikni* i *nesriknji* (i *nestriknji*), *liknji*, *smrkni*, *meknit*...
39. Suglasnička skupina *ck* katkad postaje *jšk* ili *šk*: *brajski*, *braški*, *grajški*, *graški*, *juški* (*judški-jucki*), *maška*, *švetaški*, *momaški*, *mletaški*, *koludarski*, *težaški*, *lovaški*, *okruški* (od *Okruk*, *okrucki*), *Okruška* ...
40. Suglasnička skupina *sr* katkad se ostvaruje kao *str*: *strića*, *strida*, *strestva*, *stredit*, *nestriknjak*, *strab* (svrab-*srab*), *nestrića*, *nestriknjak*, *postrat*, *stramit se*, *stridnji* i *strinji*, *stredit*, *Stratok*, *strebro*, *strušit*, *stritva*, *stritnit*, *Nastradin*, *postr(i)*, *Strinjine*...
41. Skupina *ść* prelazi katkad u *ž*: *godizbina*...
42. Skupina *br* ostvaruje se katkad kao *pr*: *prez*, *prezocan*, *prezobrazan*...
43. Skupina *nc* ostvaruje se katkad kao *nac*: *filanac*, *sukanac*, *poganac*, *buganac* (v. 1.)...
44. Skupina *ct* kadšto se ostvaruje kao *st*: *osto* (ocat)...
45. Skupina *ts* ostvaruje se kao *c*: *zanacija* (zanatska radnja; otud i zanatlja=*zanacija*)...
46. Skupina *čc* u trogirskome čakavskom govoru zapravo je *cc* pa obavezno prelazi u *śc*: *lišce*, *srdašce*, *rišca* (dem. od *riječ*), *Lušca*, (gen. od *Lučac*, tj. *trog. Lucac*), *Zakušca* (gen. od *Zakučac*)...
47. Skupina *čn* u trog. govoru ostvaruje se kao *śn*: *srdašno*, *mušno*, *pošnen*, *konašno*, *višnji* (vječni), *dišni*...
48. Skupina *vn* ostvaruje se katkad kao *mn*: *gumno*, *Slimno*, *odamna*, *gomno*; također se skupina *mn* zna katkad ostvariti kao *vn*: *sedavnajst*, *osavnajst*...
49. Suglasnička skupina *mnj* ostvaruje se kadšto kao *mj*: *pojma*, *pojživ* (i *pojmviv*, *pojmivo*), *sumja* (i dalje premetanjem u *sujma*, *sujmivo*)...
50. Skupina *nk* ostvaruje se kadšto kao *njk*: *kunjka*...

51. Skupina *šc* kadšto se ostvaruje kao *je*: *prajca* (vjerojatno kao što je gdjegdje: *noćca-nojca*, *srdašće-srdajce*, *sunajce*)...

52. Skupina *zn* prelazi kadšto u *zl*: *zlamen*, *zlamenat se*...

53. Skupina *jt* katkad (u novije vrijeme) prelazi u *jd* i u *j*: *dojt* – 1. l. prez. *dojden* (češće-*dojen*), *sajt-sajden* (češće-*sajen*), *najt-najden* (i *najen*), *zajt-zajden* (*zajen*), *pojt-pojden* (i *pojen*)...

54. U participu perfekta gubi se *l* u primjerima kao: *trâ* (*tral*), *òtra*, *znâ*, *pasâ*, *dòša*, *sâša*, *naša*, *zaša*, *'kâ* (tkao-tkal)...

55. Na kraju imenica ne gubi se *l* u primjerima kao: *posal*, *anđel* (rijetka situacija gdje se ostvaruje *đ*), *kotal*, *misal*, *vol*, *sol*, *stol*, *kolca*, *mil*, *dil*, *kandil*, *zarjal*, *vajal*...

56. Nekadašnji skupovi *bʒj*, *pʒj*, *vʒj* i *mʒj*, prelaze u *blj*, *plj*, *vlj*, *mlj*, a ovi dalje u *bj*, *pj*, *vj*, *mj*, pa imamo: *grobje*, *drobjen*, *žbjaka*, *zdravje*, *zaudobjen*, *pjuva*, *strpjen*, *pjuvaca*, *snopje*, *divji*, *Jakovjan*, *Duovjan*, *zemja* (istodobno supostoje i *pl* i *ml* pa imamo i: *pluvaca*, *plucat*, *pleškat*, *plaškat*, *pliva*, *pliskavica*, *plišnjav*, *pleškon*, *plit*, *plinitej*, *plišnjavit*, *plāškat*, *pleškāt*, *mlikuja*, *mlivo*...).

57. Nekadašnji skupovi *tʒj* i *dʒj* ostvaruju se kao *j* u primjerima: *rojak*, *laja*. U obliku *rōde* koji se rabi od milja *dʒj* prelazi u *d*: »Ovo je mōj rōde«.

Skupina *stʒj* ostvaruje se kao *šj* ili (rjeđe) *šć*: *lišje*, *kršjani*, *kršjen* i *kršćen*, a skup *zdʒj* kao *dj*, *j*, i *žj*: *java(l)*, *rojen*, *rojak*, *mlaji*, *grožje*...

58. Nekadašnji skupovi *nʒj* i *lʒj* ostvaruje se kao *j*: *bāja*, *bajbot* (od *banjbot*), tj. brod za kupališta), *zeje*...

59. Nekadašnji skupovi *sʒj* ostvaruju se kao *sj* i *zj*: *trsje*, *lozje*...

60. Skup *žđ* ostvaruje se kao *žj*: *žvižjat*, *možjani*...

61. Zanimljiv primjer nekoliko pretvorbi je riječ *nestriknjak*, gdje nalazimo pretvorbe: *sr-str*, *tn-kn*, *n-nj*, *i-a*.

1.2.3. Gubljenje suglasnika

62. Na početku riječi, ispred *t, c, š*, gubi se *p*: *tica*, *cela*, *šovat*, (i *covat*), *šenica*...

63. Ispred suglasnika *r* gubi se *v*: *rebac* (*vrebac*), *krāgu*, *sraka*, *srab*, *srbīt*, *crcak*, *crcajika*, *trđina* (ali ostaje u primjerima kao: *svratit*, *svrnit*, *svrju* (poviše). Također se *v* gubi iza *k*: *šker*, *prka*, *smoka*, *broka*, *kocat*, *koška*; kao i iza *s* (*sekrva*), te iza *g* (*gožje*)...

64. Suglasnik *lj* gubi se u primjeru: *pišiv*...

65. Suglasnik *j* gubi se u primjerima navedenima pod točkom 14.

66. U primjeru *žeška* (ženska) gubi se suglasnik *n*.

67. Suglasnik *d* nestaje ispred *nj* i *n* u primjerima: *zanji*, *prinji*, *jena* (*jedna-jehna*), *veni(t)* (*vednuti-vehnuti*), *ponen*, *Banji* (dan), *sunji* (dan), *srinji*, *Srinjine*, *oni(t)* (odnijeti), *zajeno* i *zajno*...

Suglasnik *d* nestaje na kraju riječi u primjerima kao: *kakoko* (kako god), *kò* (kod), *kà* (kad), *sà* (sad), *okà* (otkad), *ispri* (ispred), *pò* (pod), *onò* (ondje), *ovò* (ovdje), *tò* (tod-tu), *naza*, *napri*, kao i u sredini riječi: *òma* (*omar*, *omac* – odmah), *brce* (brdce)...

68. Suglasnik *k* gubi se ispred *ć* u primjeru *ćer* (kćer).

69. Iza suglasnika kadšto se ne ostvaruje *v*: *gozden*, *gozd*, *gožje*, *sekrva*, *koška* (kvočka), *koca(t)*, *sربی(t)*, *srab*, *crjiv*, *trdina*, *tra*, *crcak*, *crcajika*, *šker* (ali *svrni(t)*, *sربی(t)*, *kvadar*, *kvici(t)*, *kvara(t)*...)

70. Suglasnik *t* ne ostvaruje se:

- u sprezanju glagola *rěst* (rasti): *resen*, *reseš*, *rese*...
- u pridjevima: *masan*, *slasan*, *casan*, *lasan*...
- na kraju brojeva: *pe*, *šes*, *deve*, *dese*, *jedanajs*, *dvanajs*, *pedese*, *dvajse*, *osandese*... (o pojavama potanje kod brojeva);
- ispred suglasnika *k*: *okri(t)*, *pokova(t)*, *òka(t)* (otkati), *ko*, *kanje*, *kalica*, *okà* (otkad), *nìko*, *slàko*, *slakò*, *riko*, *pliko*, *pekon*, *okini(t)*, *pokapa*...
- ispred suglasnika *c*: *lucica* (lutkica), *pasica*, *gacica* (gatkica),...
- ispred *p*: *poplati(t)*, *poplat*, *poplest*...
- u ortotoničkom govoru u infinitivu glagola koji završavaju na *t*: *radi*, *lovì*, *zakla*, *okà*, *doni*, *razbi* (»Vaja mi zaklà prajca«).

1.2.4. Kraćenje

71. Kraćenje se javlja u riječi: *smřza* (smrznuo), *stvrđda* (stvrđnuo), *zgùsa* (zagusnuo), *nìka* (niknuo), *ènti* i *bènti* (vjerojatno zbog nelagode pri psovanju), *přì* (ispred »Mekni pjate pri judimân«.)

Zatim još u primjerima: *ventinar*, *dodit* (dodirnuti), *grên* (greden), *křk* (trpak-trk), *slak* (sladak), *letrika*, *posli*, *požrit* i *požrt* (požderati), *izagnūt*, *āj* (hajde), *pòj* (pođi; »Āj, pòj na vodu«), *obrit*, *zadit* (zadjenuiti i zapeti), *onī(t)* (odnijeti), *odīt* (odjenuti), *zajtīt* (zahitnuti, a otud vjerojatno i *zajat* u značenju: prebaciti kakav teret), *křk* (gorak-grk), *natrt* (natrljati), *viknit se* (naviknuti se), *grij*, *smij*, *mij* (mijeh) *kōn* (*kojōj-kjōn*), *vō* (*ovōde-vōde-ovōd-vōd-ovō-vō*), *mrca* (mrtvaca), *luminar* (iluminarij), *šespet* (šezdeset pet), *dvajzdva* (v. brojeve!), *sū* (sūd), *usast* (usahnuti), *okle* (odakle), *zajno* (zajedno), *zajat* (*zaimat-zajimat-zajmit*), *kā*, (kakokao), *Nofar* (Onofrije), *Ostak* (Eustahije), *Fumija* (Eufemija):...

1.2.5. Razvijanje sekundarnih suglasnika

72. U genitivu množine imenica muškog i srednjeg roda javlja se na kraju riječi *k*: *judik*, *brodik*, *pāsik*, *tovarik*, *mostik*, *karik*, *selik*, *cablik*, *pojik*. Suglasnik *k* javlja se i na kraju riječi *lanik*.

Suglasnik *n* javlja se na kraju riječi: *brzon*, *lešton*, *poslin*, *ponen*, *momen*, *tvomen*, *našemen*...;

- u sredini riječi: *panzar*...;
- na kraju riječi u instrumentalu množine: *judiman*, *brodiman*, *rakiman*, *seliman*, *pojiman*...

73. Na kraju nekih riječi javljaju se suglasnici *c*, *n*, *r*: *kraguc*, *kragun*, *omar* (*odmah-oma-omar*), *omac*, *oklen* (odakle), *oklec*, *odonlec*, *odovlec*, *odonlen*, *odovlen*, *odovamon*, *odonamon*, *odotamon*, a u primjerima *odonuc* i *odovuc* suglasnik *c* je zamijenio *d*.

74. Između suglasnika *ž* i *r* javlja se kadšto suglasnik *d*: *zdril*, *zdrak*, *zdraka*, *uzdrijat*, *razdrižit*, *uzdrok* (»Sto uzdrokov jena smrt.«).

1.2.6. Duljenje

75. Na kraju nekih zamjenica javlja se katkad suglasnička skupina *derak* (posebice kada se značenje same zamjenice želi posebno naglasiti ili istaknuti): *toderak* (*tu*), *voderak* (ovdje), *noderak* (ondje), ali i *otoderak*, *ovoderak*, *onoderak*...

Također imamo primjer duljenja kod riječi: *juren* (od *jur*), *zanamisto* (od *namisto-umjesto*), *obricit* (obriti, riječ rabe naši iseljenici u SAD).

1.2.7. Premetanje

76. Premetanje se javlja u primjerima kao: *galdit* (gladiti, milovati), *norit* ili *nerat* (roniti), *norac* (ronac), *latak* (lakat), *leroj* (od tal. *orologio-orolojo-roloj-reloj*), *jevda*, *notak*, *sujma*, *Sudamja* (blagdan sv. Dujma-Sudujma-Sudajma), *zikva* (zipka-zivka), *lišpi*, *ozvirat se* (obzirati-ovzirati), *katriga* (od tal. *kattedra-katidra-katrida*). U dativu pridjeva *lipša* imamo oblik *lišpon* (*lišpoj-lišpoj-lišpon* ili *lipjoj-lišpjoj-lišpon*). Dalji primjeri su: *pojmviv* (pomnjiv-pomjiv), *argonet* (organet), *reodron*, *reoplan*, *lapandina*, (lampa-lampadina-lanpadina) *Stombrate* (lokalitet *Sutomarte-Stomarte*), *namon* (mnome).

Zanimljiv je primjer premetanja kod kojeg nastaje nova riječ s potpuno novim značenjem, kod riječi *mržat* (mrziti). Premetanjem se dolazi do riječi *mržit* u značenju: činiti što da te tko zamrzi (»Ona me mrzi ispri neviste.«). Poseban oblik premetanja nastaje u ortotoničkom govoru pri tvorbi upitnog oblika prezenta glagola, kao: *Morelimo?* *Ocelimo?* *Jemalite?* *Plivalidu?* *Gledalidu?* *Spavalite?*

1.3. KRAJ JEDNE RIJEČI I POČETAK DRUGE

77. Proklitika i enklitika čine s ortotoničkom riječju jednu izgovornu cjelinu, koja je uglavnom jednako podložna glasovnim zakonima kao i svaka pojedina riječ. Tako se primjerice u svezi *i opet* razvija suglasnik *j* između *i* i *o*, te se govori *ijopet*, a na isti način: *za imat-zaimat-zajmat-zajmit-zajat*, *kod sestre-kosestre*, *od šale-ošale*, *od zemje-ozemje*, *ožene*, *kasi bija* (»Kasi bila mala Mare / volila si more / asasi naresla Mare...«, nar. pjesma), i dalje npr.: *otac bi dâ-otazbi da*, *brat ga zove-braga zove*, *pet šest-pešes(t)*. Također se mogu čuti primjeri (kao što je već navedeno u 74.): *iz ruke-izdruke*, *iz rike-izdrike*, *pod petit-popetit-popecit*. Primjer kao: »Straj ga je privazeja« zvučat će ortotonički: »Stragaje privazeja«.

78. U brzom govoru i u ortotoničkim riječi kraj jedne riječi i početak druge znaju biti podložni i promjenama (neke smo vidjeli u prethodnoj točki):

hinba-imba, inbarac-imbarac, inpoštāt-impoštāt (v. 15.), *zajedno-zajno, zrjal, remurcat-lemurcat, bezocan-brezocan-prezocan, bezobrazan-brezobrazan-prezobrazan, fileštrina-fineštrina, abajin-bajin, iluminarij-luminarij-luminar, dodirnuti-dodit, odnijeti-odnit-onit, po srijedi-posr̃i i postri, doseću, poteću, zaleću, odiću, biću, moraću...* Također se u lokativu jednine umjesto prijedloga *o* rabi *od*, a u instrumentalu umjesto oblika *s* oblik *su* (»Su dva prijateja«).

1.4. AKCENTI

Akcentatske osobine trogirskoga govora su čakavske. U vremenskom razdoblju koje zahvaća ova gramatika u trogirskome je govoru egzistirao peteroakcentni sustav sa znakovima: ` , ˘ , ˆ , ˜ , te u nekim situacijama i novoštokavski dugouzlazni akcent. O akcentatskim osobinama trogirskoga čakavskoga govora možemo reći:

1. Kratkosilazni akcent je uglavnom kao novoštokavski.
2. Dugosilazni je kraći i slabije izražen od novoštokavskoga, osobito na kraju riječi.
3. Čakavski akut, taj najkarakterističniji naglasak drevne čakavske govorne melodije, u Trogiru se još uvijek dobro sačuvao, i to najčešće:
 - na zadnjem slogu u genitivu jednine riječi što imaju deklinaciju tipa »žena«, »voda«; u tim se riječima ujedno dobro čuje i prednaglasna duljina na prvom slogu (*žēnē, vōdē*).
 - u instrumentalu jednine riječi istoga tipa: *ženōn, vodōn, rukōn, Anōn, Mandōn, mojōn...*
 - na zadnjem slogu u nominativu jednine: *motōr, kolatūr, Lavdīr, kulār...*
 - u infinitivu nekih glagola, na zadnjem slogu: *vazēst, narēst, pritrēst, odapēt, zaklēt...*
 - u genitivu množine na zadnjem (ili predzadnjem) slogu: *vritī(k), judī(k), zemāj, samāri(k), marinēri(k)...*

Čakavski je akut očuvan i u mnogim drugim riječima i oblicima: *pās-pāsa-pāsu, pāsi* (n. mn.), *pāsi(k)* (g. mn.), *vōl, vōli, vōli(k)...*, ali ne tako izrazito, a osim toga kad nije na zadnjem slogu, često ima tendenciju prelaska u dugosilazni, posebno na jednosloženicama: *ōn-ōn*.

4. Dugouzlazni je kraći i slabije izrazit od novoštokavskoga.
5. Novoštokavski kratkouzlazni kao jedini akcent riječi vrlo je rijedak; čest je u dvostrukoakcentatskoj kombinaciji kao prvi: *ōtāc, gòbèla, abòcāt, brāvètina, kortèjānt, bovànica...*

79. Na primjerima riječi *usri* (posred) i *uvrj* promotrimo svu složenost i raznolikost akcentuacije kojom se često zna bitno izmijeniti vrijednost iskaza. Kod prve riječi imamo dva moguća naglasaka: *ūsri* i *usr̃i* (što također vrijedi i za drugu riječ: *ūvrj* i *uvr̃j*). U prvom slučaju kod primjera: »Naša san ga *ūsri* lokve« riječ *ūsri* samo nešto jače naglašava da je netko nađen u kakvoj lokvi. Kaže li se: »Naša san ga *usr̃i* lokve«, riječ *usr̃i* dobiva na težini i znači zaista sredinu, a iskaz dobiva

jednu dozu ljutnje i osude u odnosu na osobu (npr. dijete) o kojoj je riječ. Rečenica bi tada mogla glasniti i: »Naša san ga *usrì* sridē lokve.« Isto tako, kaže li se: »Idri *pòsri* konala«, misli se na to da netko jedri negdje na sredini kanala. Ali ako se kaže: »Idri *posrì* konala«, znači da jedri točno sredinom i sama rečenica može imati u sebi dozu ljutnje na onog tko jedri (kao da je nedorastao opasnosti koja ga tamo, u kanalu, vreba). Tako i primjeri: »Upa je *usrì* najžešće gužve«, »Partija je ù poje *usrì* podneva«, tj. (s osudom) baš kad je najžešće sunce. Slično je i s riječi *uvrj*. »Bacija ga je *ùvrj* zemje« neutralan je iskaz koji govori da je što ili tko bačen(o) na vrh zemlje. Želi li se tom vrhu dati posebno mjesto u iskazu (čak na vrh), reći će se: »Bacija ga je *uvřj* zemje.«

80. Kod riječi *ala* naglasak također može pridonijeti različitosti iskaza: 1. *Āla*, kao uzvik podrške ili kao pozdrav u prolazu kraj koga tko što radi (»*Āla* to judi, jeste li se umorili!«); 2. uzvik požurivanja (»*Āla* to prije kiše«); 3. u značenju *slično, kao* (Ubuka se *āla* mariner«); 4. *baš* (»*Āla* me stalo«, tj. baš me briga). *Alā*, u smislu »kako mnogo«, »kako dobro« (»*Alā* smo se nabalali«, »*Alā* smo se najili.«).

Alā, u značenju kraja, lošeg završetka čega: »*Ālā* sve je išlo k vragu«, »*Ālā*, svo vino po konobi«, tj. isteklo je vino po podu konobe.

81. Velik je broj riječi s dva akcenta, i to najčešće kao kombinacija novoškavskoga kratkouzlaznog (kao prvog) i nekog od dva silazna (dugi i kratki silazni, dok uz akut nikada ne dolazi i drugi akcent): *òtāc, gòbèla, friškāt, abòcāt, brāv-ètina, kortèjānt, bovānīca*. Čini se da je razdoblje koje obuhvaća naše razmatranje vrijeme pomicanja akcenata od stražnjega k prednjem slogu riječi, a mi smo zatekli stanje kada taj proces još nije završen.

82. Silazni akcent vrlo se rijetko prebacuje na proklitiku: *na jāstreba, na mīsto, od ðlova, na pāuka, na pūt, na krāj, u līto, na mīsto, u žīto, u jèzero, po cēle, po drūge, na rēse, na ðba, za ðbe, na ðbadva, za ðbadvi, zanamīsto* (umjesto) (v. 103.). Čak i u situaciji prema: *pòpijen, pòpija* reklo bi se: *nè pijen, nè pije*. Poglavitito se na proklitiku ne prebacuje akcent s riječi od tri ili više slogova: *po gřlicu, u cřkvicu, za ðpomenu*.

83. Veznici *i, ni, da* također ne dobivaju akcent: *přvī i drūgi, ni ðtāc ni mātēr. »Rēka je da grē«. Da* ne dobiva akcent ni ispred jedne ni ispred dvije enklitike: »*Gòvðri da je dōša*«, »*Gòvðri da će mi dāt*«, »*Gòvðri da ćete dōc*«.

84. Ni ostali veznici (npr. *kad, dok, jer*) također ne dobivaju akcent: »*Dat ću ka' dōješ*«.

85. Govori se npr. *cā je, cà ćete, cà tī je, kð je...*

86. U vokativu jednine i množine sljedećih primjera akcenti su: *gòspodaru-gospodāri, svidòku-svidòci, cudotvòrce-cudotvòrci, Dalmafince-Dalmafinci, žèno-žène, ðivo-ðive, ðivòjko-ðivòjke...*

87. Velik je broj imenica koje mijenjaju akcent u lokativu jednine (ovdje treba naglasiti da samo mlađi ispitañici rabe lokativ kao što je to u standardu dok stariji za tvorbu lokativa koriste genitiv: »Govorimo o covika.«) *badānj-bādnju, békāvac-békāvcu, banag-bāngu, bòb-bòbu, cřcāk-cřcku, flānak-flānku, glavān-*

glāvānu... U lokativu jednine imenice kao *mrāz*, *přst*, *brāt*, *svāt* imaju akcente: *mrāzu*, *přstu*, *brātu*, *svātu*. Imenice *krāj* i *rāj* imaju lok. jednine kao: *krāju*, *rāju*, a iste akcente imaju u lok. jed. imenice *đim* i *lěd* (*đimu*, *lědu*). Lokativ jednine imenice *vrāg* je *vrāgu*, a imenica koje slijede je: *nōtak-nōtku*, *trōšak-trōšku*, *būbanj-būbnju*, *šūšanj-šūšnju*, *gōvor-gōvoru*, *kāmen-kāmenu*, *mīsec-mīsecu*, *ōblak-ōblaku*, *dōgovor-dōgovoru*, *ōbicaj-ōbicaju*, pa je vidljivo da u lokativu jednine ne mijenjaju akcente. Imenice *mēso*, *sēno*, *tīlo*, *tīsto*, *zlāto* također ne mijenjaju akcente u lokativu jednine, a isto tako ni imenice: *plēme*, *īme*, *bōlest*, *jēsēn*, *vřlet*, *pāmet*, *pōmisal*, *zāpovid...*

U imenice *a*-deklinacije kao: *vōda* – (dat.) *vōdi*, *zēmja-zēmji*, *glāva-glāvi*, *visīna-visīni*, lok. jednine jednak je dativu.

88. U imenica *cāst*, *kōst*, *zōb*, *sōl*, *bōlest* akcent u instrumentalu jednine je: *cāsti*, *kōsti*, *sōli*, *zōbi*, *bōlesti* (dakle mijenja se samo kod: *kōst*, *zōb* i *sōl*).

89. U nominativu množine akcenti sljedećih imenica su: *vīnac-vīnci*, *lānac-lānci*, *krāj-krāji*, *rōg-rōgi*, *brōd-brōdi*, *vītar-vītri...*

90. Imenice srednjeg roda tipa: *sēlo*, *lěbro*, *pēro* imaju u množini akcent kao: *sēla*, *lěbra*, *pēra...* Imenice tipa *zvōno*, *kōlo* imaju u nominativu množine akcent: *zvōna*, *kōla*. Imenice tipa *drīvo*, *mēso*, *sēno* imaju u nominativu množine akcent: *mēsa*, *drīva*, *sēna*. Imenice tipa: *prēzīme*, *otājstvo*, *īme*, *plēme* imaju u nominativu množine akcente: *prēzimēna*, *otājstva*, *imēna*, *plēmēna...*

91. Genitivi množine nekih imenica neka ilustriraju akcentske promjene nastale u ovom padežu:

Gen. mn. imenice *ōtāc* (*ōca*)-*otāc*, *snōp* (*snōpa*)-*snōpovi(k)* ili *snōpi(k)*, *grōm* (*grōma*)-*grōmovi(k)* ili *grōmi(k)*, *brōd* (*brōda*)-*brōdovi(k)* ili *brōdi(k)*, *rōg* (*rōga*)-*rōgovi(k)* ili *rōgi(k)*, *būbanj* (*būbnja*)-*būbnji(k)*, *jārac* (*jārca*)-*jārci(k)*... (Duga množina u uporabi je vrlo rijetko!).

Genitiv množine od *jāva* (*jāvla*) je *jāvli(k)*, od *ōbruc* (*ōbruca*)-*ōbruci(k)*, i dalje: *ōbicaj* (*ōbicaja*)-*ōbicaji(k)*, *pīlic* (*pīlića*)-*pīlići(k)*, *vinōgrad* (*vinōgrada*)-*vinōgradi(k)*, *sinōvāc* (*sinōvca*)-*sinōvci(k)*, *prījatej* (*prījateja*)-*prījateji(k)*, *rebārce* (*rebārca*)-*rebārci(k)*, *cāblo* (*cābla*)-*cābli(k)* ili *cabāl*, *pīsmo* (*pīsma*)-*pīsmi(k)*...

92. Dativ i instrumental množine imenica: *rōg*, *sīn*, *būbanj*, *ōbruc*, *ōbicaj*, *vinōgrad* i *prījatej* ostvaruju se kao: *rōgovi-rōgoviman* ili *rozīmān*, *sīnovi-sīnoviman* i *sinōvīman*, *būbnjevi-būbnjeviman*, *ōbruci-ōbruciman*, *ōbicaji-ōbicajiman*, *vinōgradi-vinōgradiman*, *prījateji-prījatejiman...*

U dativu i instrumentalu množine sve imenice *a*-deklinacije promjenjiva akcenta krata korjeniti samoglasnik: *žēna* (n. jed.)-*ženē* (n. množ.)-*žēnāman*, *rūka-rūke-rūkāman*, *vōda-vodē-vōdāman*, *glāva-glavē-glāvāman*, *cīgla-cīglē-cīglāman*, *brāzda-brazdē-brāzdāman*, *svīca-svīcē-svīcāman*, *zvīzda-zvīzdē-zvīzdāman...* Akcent se potvrđuje u riječi kao: *zāpovid-zāpovidi-zāpovidiman*, *vřlet-vřleti-vřletiman*, *bōlest-bōlesti-bōlestiman* (ali i *bolēstimān*) te kod riječi *kōkoša-kōkoše-kōkošāman* (ali i *kokōšāman*)...

Što se tiče lokativa, on se ostvaruje kao genitiv, sukladno napisanome u točki 87.

93. Akcenti kod sljedećih pridjeva su kao: *nāgal* (i *nāgâl*)-*nāglo-nāgla*, *svītal-svītlo-svītla*, *okrūgal-okrūglo-okrūgla*.

U pridjeva *mlād*, *nōv* (i *nōvi*) i *věsel* akcenti su: *mlād-mlādo* (i *mlādo*)-*mlāda*, *nōvi-nōvo-nōva* (premda rijetko ipak se rabi i: *nōv-nōvo-nōva* te *věsel-věselo-vesēla*).

Govori se: *žēna-ženīn-ženīno-ženīna*, *gōspe-gospīn-gospīno-gospīna*.

Govori se u nominativu jednine: *svēti*, *mlādi*: »Ono je *svēti* covik.« »Tō more samo *mlādi*« (tj. onaj koji je mlad). U skladu s time je i: *bōsi*, *dūgi*, *krakī*. U množini ovi pridjevi imaju akcente: *svēti*, *mlādi* (i *mlādi*) (»Ovo su *mlādi* juđi«; »Još su *mlādi*.«) te: *bōsi*, *dūgi*, *krākī*. Govori se i: *vražjī*, *vūcji*, *zēcji*...

Pridjevi i prilozni na *-ski* ne razlikuju se: »Napřāvija si tō *gōsposki*.« »Pariš *gōsposki*« (tj. izgledaš gospodski). »Ovī je *kōnj gōsposki*.« »Ovi *kōnj grē gōsposki*.« »Ucinili smo to *jūski*.« »Pariš *jūski*« (tj. izgledaš dostojanstveno).

Isto vrijedi i za druge primjere, kao *muškī*, *cārski*... U superlativu akcenti za sljedeće primjere bili bi: *nājbdži* (i *nājboji*), *najslabiji*: »Ovī je brōd *nājbdži* od svīk«.

94. Govori se: *mēne-mēni*, *tēbe-tēbi*, *njēga-njēmu*.

U instrumentalu jednine imamo akcente: *mēnon* (mnome), *tēbon*, *njōn* (njom i njoj), *njīn* (njime).

Primjeri kao: *mōj-mōga-mómēn* (ali i *mojōmen*), *nāš-nāšega-nāšomen* (i *nāšemen*), *ōvī-ōvdōga-ōvdōmen*, *īsti-īstoga-īstomen*, *kōjī-kōjōga-kōjōmen* (i *kōjēmen*), *cijī-cijōga-cijōmen*, *ōtī-ōtōga-ōtōmen* dokaz su da iza akcenta ne dolaze naglasne dužine.

95. U brojeva imamo akcente kao: *jenōga-jenómēn*, *cetredesē(t)*, *iļāda*... Brojevi: *dvā*, *trī*, *četiri* imaju u deklinaciji akcente:

	m.r. i s.r.		ž.r.
N.G.A.V.L.	<i>dvā</i>	N.A.V.	<i>dvī</i>
D.I.	<i>dvāmā</i>	G.L.	<i>dvīk</i>
		D.I.	<i>dvímā</i>
N.G.A.V.L.	<i>trī</i>		
D.I.	<i>trímā</i>		
N.G.A.V.L.	<i>cētiri</i>		
D.I.	<i>cetirímān</i> ili <i>ceterímān</i>		

(brojevi *tri* i *četiri* imaju iste oblike za sva tri roda).

96. Akcent glagola u infinitivu (glagoli u infinitivu nemaju *i* na kraju) ostaje i u futuru: *jīšču* (prema *jīst*), *bđšču* (*bost*), *měšču* (*mest*), *pòměšču* (*pòměst*), *trěšču* (*trěst*), *otrěšču* (*otrěst*)...

97. U prezentu se govori npr.: *pecēmo*, *zovēmo*, *letīmo*, *cinīmo*, *bācāmo*, *znāmo* (uz *nē znāmo*). Također i: *jēman* (imam), *lōmin*, *tōcin*, *trōšin*, *prōsin*, *kōsin*... Od infinitiva: *dōspīt*, *ōđīt* (odjenući), *pōpīt*, *dōđīt* (dotaknuti) prezent je: *dōspījen*, *ōđījen*, *pōpījen*, *dōđījen*...

98. Kod glagolskog pridjeva radnog govori se:

òplèja-òplèlo-òplèla, ispèka-ispèklo-ispèkla, otrèsa-otrèslo-otrèsla, ìgrà-ìgràlo-ìgràla, vincà-vincàlo-vincàla (i vincàla), làgà-làgàlo-làgàla (i làgàla)...

U primjerima koji slijede vidi se da je ostao stariji akcent: *bìja-bìlo-bìla, dâ-dâlo-dâla, pòceja-pòcelo-pocèla...*

99. Kod glagolskog pridjeva trpnog govori se: *oprèdèn, ubùcèn, ùcìnèn (i ùcìnet), okrènùt (i okrénèn)...*

100. Kod glagolskog priloga sadašnjeg govori se: *pletùc, letùc, brojùc...*

Neka dodatna pojašnjenja vezana za akcente

101. U primjerima kao *žèna, rùka, nōga, vōda* akcent je kao što se vidi čakavski akut. Čakavski akut imaju i sljedeće riječi: *nōž, rukāv, ženē* (gen. jed.), *ženōn* (instr. jed.), *žèja* (žèđa), *cvíce, kamènje, mlādi, njīn* (instr. jed. od *ōn*), *njē* (gen. jed.), *njōn* (instr. jed.), *pecū* (3. l. množ.), *mlātin, cūvan, vēžen, pocēt, pitūr, kovāc, nōž, rukāv*. Dugi silazni kao jedini ili glavni akcent nalazimo u riječima kao: *dīm, sīr, klīn, tòvār, stārca* (n. jed. *stārac*), *trgōvca* (n. jed. *trgōvac*), *divōjka* (g. mn. *divōjak*)...

102. U trogirskome govoru nema duljina ispred ili iza akcenta što se vidi iz primjera:

	Jed.	Mn.	Jed.	Mn.
N.	<i>rūka</i>	<i>rūke</i>	<i>jāgoda</i>	<i>jāgode</i>
G.	<i>rukē</i>	<i>rūk</i>	<i>jāgode</i>	<i>jāgod</i>
D.	<i>rūki</i> (i <i>rūki</i>)	<i>rūkàman</i>	<i>jāgodi</i>	<i>jāgodaman</i>
A.	<i>rūku</i>	<i>rūke</i>	<i>jāgodu</i>	<i>jāgode</i>
V.	<i>rūko</i>	<i>rūke</i>	<i>jāgodo</i>	<i>jāgode</i>
L.	<i>rukē</i>	<i>rūk</i>	<i>jāgode</i>	<i>jāgod</i>
I.	<i>rukōn</i>	<i>rūkàman</i>	<i>jāgodon</i>	<i>jāgodaman</i>

103. Akcent se ne premješta na proklitiku kod riječi kojima je naglasak akut: *na nōž, za kōnja, po vōla, na stōl...*

Akcent prelazi na proklitiku:

1. s jednosložnih i dvosložnih oblika imenica m. i ž. roda koje u nom. jedn. (i akuz. jedn. ako je jednak s njim) imaju jedan slog pod dugosilaznim (˘) naglaskom: *grād-ù grad, prīko grada, strāj-òstraja, nòc-ù noć, mōst-nà most, zūb-ò zuba, kār-pò(d) kar, ūzgor, nīzdol...*;
2. sa dvosložnih oblika imenica m. i ž. roda s dugosilaznim (˘) naglaskom koje u nominativu i genitivu imaju po dva sloga, a osnova im završava na jedan suglasnik (osim zbirnih imenica na *-lje, -nje, -će, -đe*): *mēso -ò mesa, zlāto-ò zlata, tīlo-īz tila, glāvu-nà glavu, rūku-nà ruku, jūvu-ù juvu, jāvla-ò javla* (ali za *sēno, u mūrgu*)...;
3. s dvosložnih oblika imenica srednjega roda s kratkosilaznim (˘) naglaskom koje u nominativu i genitivu imaju po dva sloga, a u osnovi imaju slogotvorno *r* ili

samoglasnik *o*: *pù doli* (od *dòli*), *pù gori* (od *gòri*), *nà drvo*, *nžz brdo*, *žz brdo*, *zà srce*, *žz joko*, *žz poje*, *žz lito*, *nà nebo*...;

4. s imenica ženskog roda s kratkosilaznim (˘) naglaskom (u padežu u kojemu se riječ rabi): *nà noge*, *pò vodu*, *žz kosu*, *žz rosu*...;
 5. s glavnih brojeva: *dvâ*, *dvî*, *trî*, *pêt* (do *deset*), *stô*, *dvòje*, *òba*, *òbe*: *žz dvi*, *zà tri*, *zà pet*, *žz dva*, *žz dvoje*, *zà sto*...;
 6. sa zamjenicama: *mène*, *tèbe*, *sèbe*, *njèga* na prijedlog koji završava suglasnikom, kada se umjesto naglašenog oblika zamjenice upotrijebe nenaglašeni likovi *me*, *se*, *te*, *nj*. Prijedlog tada dobiva na kraju dugo *a*: *pridâ me*, *podâ te*, *uzâ se*, *podâ nj*... (kod naglašenih oblika zamjenica naglasak se ne premješta: *u njèga*, *za njèga*).
Ako prijedlog završava samoglasnikom, na njemu se ostvaruje akut(˘): *zâ me*, *põ te*, *nâ se*, *zâ nju*, *zâ nj*, *põ nj*... (u primjerima zamjenica s akutom naglasak također ne prelazi: *pod njîn*, *za njîn*, *š njôn*...).
104. a) U genitivu mn. imenica na *-i(ik)* akcent ostaje isti kao što je bio i u nominativu mn.: *nõži-nõži(k)*, *kolâci-kolâci(k)*, *põmi-põmi(k)*, *pomidõri-pomidõri(k)*, *brõdi-brõdi(k)*, *pûti-pûti(k)*, *kaldifëri-kaldifëri(k)*, *karâtili-karâtili(k)*...;
- b) Imenice u nominativu mn. na *-i*, u lok. i instr. mn. mijenjaju akcent jedino ako im je u nom. mn. akcent ˘: *kolâci-kolâcima(n)*, *nõži-nõžima(n)* (i *nožimâ(n)*), *pûti-pûtima(n)*, *žnjûti-žnjûtima(n)*, *pâsi-pâšima(n)*, *brõdi-brõdima(n)*, *ðci-ðciman*, *põmi-põmima(n)*, *kaldifëri-kaldifërima(n)*, *kari-tâti-karitâtima(n)*, *rolâti-roâtima(n)* (iznimka je: *jûdi-judimân*)...;
 - c) u imenica s akcentima kao: *kvârat* (*kvârta*), *pûnat* (*pûnta*), *tovâr* (*tòvâra*), *jârac* (*jârca*) u gen. mn. javlja se akcent: *kvârti-kvârti(k)* ili *kvarât*, *pûnti-pûnti(k)* ili *punât*, *jârci-jârci(k)*, *tòvâri-tòvâri(k)*...;
 - d) u nom. (ak.) mn. imenica sr. roda tipa: *nebo*, *rame*, *time*, *vime* akcent se povlači, ali nije na zadnjem samoglasniku: *nebësa*, *ramëna*, *timëna*, *vimëna*...;
- e) u gen. mn. imenica tipa *kòpîto*, *kòrîto* akcent bi bio: *kòpîti(k)*, *kòrîti(k)* (imenica *kopito* egzistira u trog. čak. govoru kao *kopita*, tj. ženskog je roda pa je stvarno njezin oblik onakav kakav imaju imenice ženskog roda s tri sloga i sličnim akcentom, primjerice: *Mârîje* (nom. mn.) – *Mârîj*, *kòpîte-kopît*, *stànîce-stanîc*)...;
- f) u imenica ž. roda tipa *kârta*, gen. množ. je *kârti(k)* ali i *karât*, *plânta-plânti(k)*, *bânda-bândi(k)*, *Mârta-Mârta(k)*.
U imenica tipa *mâzga*, *dâska* gen. mn. je *mazâk*, *dasâk*. Za imenicu *bânda* (strana) gen. mn. je *bândi(k)*, ali i *bând*...;
- g) u zamjenica *jâ*, *tî*, *mî*, *vî* akcenti su isti. U gen. mn. imamo oblike: *nâs*, *vâs*, *njîk*...;
- h) prezent glagola govori se kao: *sèden* (sjesti), *lèžen* (leći), *ðignen* (dignuti), *rîžen* (rezati), *sîjen* (sijati), *mîslin* (misлити), *ðilan* (djeljati).
Sljedeći glagoli u prezentu akcentuiraju se kao: *ùmren*, *zâpren*, *òtmen*, *pòcnen*, *nâdmen se*, *žžgen*.

Glagol umren spreže se: *ùmren, ùmreš, ùmre, ùmremo, ùmrete, ùmredu*;
i) glagol *pítàti* prema 1. l. jed. *pītan* u 3. l. mn. je *pītàdu*.

2. OBLICI

2.1. DEKLINACIJA

105. Neke od imenica u trog. čak. govoru imaju dva roda, a ima i takvih koje nisu istog roda kao u književnom standardu. Imenica *kurenat* (morska struja) javlja se i u ženskom liku kao *kurentija* (vjerojatno je to pokušaj da se pomire *kurent* + *struja*). Imenica *glad* rabi se u muškom i ženskom rodu: »Uvatija me *glad*« i »Uvatila me *glad*«. (Ali: »Umra san o *glada*«, a nikad »...o *gladi*«.)

Imenica *briga* u nom. je u množini: »*Brīge* me se za te«, »*Nī* me se *brige*«. Imenica *plečka* srednjeg je roda – *pleće*: »*Pā* je na *pleća*«. »*Okini* jeno *pleće*«. Imenica *bedro* ima srednji i muški lik (*bedro* i *bedra*). Imenica *zvono* rabi se u muškom rodu – *zvon* Imenica *Amerika* rabi se samo u množini: »*Gren* u *Amerike*«. »*Doša* je iz *Amerik*«. Imenica *pluća* rabi se u srednjem rodu kad se misli na ljudski organ: »*Izvadili* su mu jeno *pluće*«, ali je ženskog roda kad se govori o namirnici (mesu): »*Kupila* san kil *pluće*« (ili *plučice*). Imenica *kilo* muškog je lika – *kil*. Imenica *bicikl* ima ženski lik – *bicikla*. Imenica *kopito* ženskog je roda – *kopita*: »*Naša* san jenu *kopitu*«. Imenica *kandilo* muškog je lika – *kandil*. Imenica *tlo* rabi se u obliku *klek* ili *klej*, tj. muškog je roda. Imenica *svrdlo* rabi se u obliku *svrdal*, tj. ima muški lik. Imenica *janje* muškog je roda, *janjac*. Imenica *opanak* u množ. je ženskog roda: »*Ovo* su moje *opanke*« i sklanja se u množini kao:

- N. *opānke*
- G. *opānkik*
- D. *opankiman*
- A. *opanke*
- V. *opanke*
- L. *opānkik*
- I. *opankiman*

Imenica *postol* u množini ima ženski lik i pri sklanjanju ima u N, G, A i V mn. ženski lik, a u D, L i I muški.

- N. *postōle*
- G. *postōlik* (i *postōlik*)
- D. *postōliman* (ne *postolaman*)
- A. *postōle*
- V. *postōle*
- L. *postōlik*
- I. *postōliman*

Isto vrijedi i za imenicu *šandal* (G. j. *šāndala*), dakle: *šāndale, šāndalik, šāndaliman, šāndale, šandale, šandalik, šandaliman*.

Imenica *ženskâ* u množini uzima u dat., lok. i instr. muški lik *ženskiman* (a ne *ženskaman*): »*Po* cili božji dan trce za *ženskiman*«. (Kao što se vidi, vrlo često

(svi stariji ispitanici) lokativ tvore pomoću genitiva: »Govorimo od *starik*.« »Ric je od njiovik *brodik*.« »Govorin od moje *noge*.«

2.2.1. Imenice muškog roda

106. Veliki je broj imenica koje još imaju samo kraću množinu premda se kod mladih ispitanika sve više javljaju i oblici s dugom množinom. Samo kratku množinu imaju jednosložne imenice: *mīši, pūti, kjūci, bŕki, stōgi, bōgi, krāji, krāji, cāri, brōdi, ŕsi, grōzdi, kāri, pāsi, brīgi* (za imenice *brigi* i *bogi* javlja se u gen. mn. uz oblik *brīgi(k)* i oblik *brigov*, odnosno *bōgi* i *bōgov*, koji zapravo pripada dugoj množini: »Enti sto *bogov*.« »Pribaci me do *brigov*.« *Kaštela* su u trog. čak. govoru zadržala svoj muški lik (*Kaštili*-od *kaštil*) i u gen. mn. imaju oblik *Kaštile*: »Gren u *Kaštile*« (a ne u *Kaštela*, kako je to u književnom). Imenice koje u nom. duge množine imaju nastavak *-ovi (-evi)*, imaju u gen. množ. također nastavak *-ovi(k), -evi(k)*. Kod mladih ispitanika (iako još dosta rijetko) javlja se i gen. mn. s nastavcima *-ov (-ev)*, što je vjerojatno utjecaj nedalekih Kaštela:

(nom. mn.) <i>brodovi</i>	(gen. mn.) <i>brōdovik</i>	(<i>brodōv</i>)
<i>mostovi</i>	<i>mōstovik</i>	(<i>mostōv</i>)
<i>brojevi</i>	<i>brōjevik</i>	(<i>brojēv</i>)
<i>mozgovi</i>	<i>mōzgovik</i>	(<i>mozgōv</i>)

Imenice koje u nom. mn. nemaju nastavak *-ovi (-evi)* kao: *tovari, mašklini, ognji, starci, lovaci, borci, monci...* imaju u gen. mn. oblik: *tovarik, mašklinik, ognjik, starcik, lovacik, borcik, moncik*. (Kod imenice *lovac* u sklonidbi ne dolazi do gubljenja samoglasnika *a*: *lovac, lovaca, lovacu, lovacon*.)

2.1.2. Imenice srednjeg roda

107. Imenice srednjeg roda tipa: *pīsmo, lēbro, cāblo, jūtro, vēselo, društivō* imaju u gen. mn. oblik: *pīsmi(k), lēbri(k), cābli(k)* (rijetko *cabāl*), *jūtri(k), vēsli(k)*, (rijetko *vesāl*), *društivî(k)*. Imenica *tlo*, kao što smo već naveli, u trog. govoru muškog je roda *klèk, klèj*) kao i *janje (jānjac)*, a kopito ženskog (*kopita*).

2.1.3. Imenice ženskog roda

108. Imenice ženskog roda tipa: *pīsmā (pjesma), smōkva, sēstra, brōkva, bŭkva, lītra, štrāca, māška...* imaju u gen. množ. oblik: *pīsmi(k), smōkav, sesŕar, brōkav* i *brōkvi(k), bŭkav bŭkvi(k), lītar* i *lītri(k), stārci(k), māški(k)* ili *macāk...* (Toponim *Rādime* u gen. mn. ima oblik *Radimāj* (češćće) i *Rādīm*: »Pribacija me je sve do *Radimāj*.«)

109. Imenice tipa: *nōga, rŭka, dāska, gŭska*, imaju u dat. i lok. jedn. oblik: *nōgi, rŭki, dāski, gŭski* (lok. se tvori kao što je rečeno i pomoću gen.).

110. Imenica *sol* u instrum. jed. ima oblik *sōli*: »Pospī sa *sōli*.«

111. U imenica nom. jedn. kao: *zīvka (zīkva), žēnīdba, svidōžba, ūsnīca* gen. mn. ima oblik: *zīkvi(k), žēnīdbi(k)* ili *žēnīdab, svidōžbi(k)* ili *svidōžab, ūsnīc*.

112. Gen. mn. od *žēna*, *nōga*, *dūša*, *zēmja* je: *žēn*, *nōg*, *dūš*, *zemāj* (od *ženъ*, *nogъ*, *dušъ*, *zemaъ*).

113. Imenice *jōci*, (oči), i *jūši* (uši) sklanjaju se:

N. <i>jōci</i>	<i>jūši</i>
G. <i>jōcīju</i>	<i>jūšīju</i>
D. <i>jocimān</i>	<i>jušimān</i>
A. <i>jōci</i>	<i>jūši</i>
V. <i>jōci</i>	<i>jūši</i>
L. <i>jōcīju</i>	<i>jūšīju</i>
I. <i>jocímān</i>	<i>jušímān</i>

114. Zbirne imenice tipa *cejad*, *prasad*, *janjad* sklanjaju se kao:

N. <i>cējad</i>
G. <i>cējadi</i>
D. <i>cejadi</i>
A. <i>cejad</i>
V. <i>cejadi</i>
L. <i>cejadi</i>
I. <i>cejadi</i>

115. Imenica *prsi* (*parsi*), množ., ženskog je roda. Imenica *doba* srednjeg je roda i ne sklanja se. U jednini bi njezina upotreba bila kao: »Onô *doba*«, a u množini: »Onâ stara *doba*«. Imenica *briga* u nom. jedn. ima lik genitiva: »*Brige* me se« (umjesto: *Briga* me je) kao i: »Ni me se *brige*«, ili: »Mene se ne *brige* ca ti radiš.«

2.1.4. Pridjevi

116. Određeni oblici pridjeva: *žūti*, *dobrī*, *mekī*, *dugī*, *grūbi*, imaju deklinaciju kao:

N. <i>žūti</i>	<i>dōbrī</i>
G. <i>žútōga</i>	<i>dōbrōga</i>
D. <i>žútōmen</i>	<i>dōbrōmen</i>
A. <i>žútōga</i> (<i>žūti</i>)	<i>dōbrōga</i>
V. <i>žūti</i>	<i>dōbrī</i>
L. <i>žútōga</i>	<i>dōbrōga</i>
I. <i>žútōmen</i>	<i>dōbrōmen</i>

Pridjevi ženskog roda tipa *žūta* i *dōbra* sklanjaju se:

N. <i>žūta</i>	<i>dōbra</i>
G. <i>žūte</i>	<i>dōbre</i>
D. <i>žūton</i>	<i>dōbron</i>
A. <i>žūtu</i>	<i>dōbru</i>
L. <i>žūte</i>	<i>dōbre</i>
I. <i>žūton</i>	<i>dōbron</i>

117. Pridjev *veliki* upotrebljava se uglavnom u određenom obliku. Neodređeni oblici pridjeva *žut, dobar...* sklanjaju se u skladu sa standardnim knjiž. jezikom. Određeni oblik upotrebljava se u predikatnoj službi uglavnom u situacijama kada se govori malome djetetu: »Ovî je barba *jāki*«. »Tvoj je dida *stāri*«. »Balun ti je *žūti*«. »*Izî ovî komad sira, līpi je, mekî*«. »Jo ca si *grūbi*«.

118. Posvojni pridjevi tipa *ðcev, Petrov, ženīn* sklanjaju se kao:

N. <i>ocev</i>	(kadšto i <i>ocevin*</i>)	<i>Petrov</i>	<i>ženin</i>
G. <i>ocevoga</i>	(<i>ocevinoga</i>)	<i>Petrovoga</i>	<i>ženinoga</i>
D. <i>ocevomen</i>	(<i>ocevinomen</i>)	<i>Petrovomen</i>	<i>ženinomen</i>
A. <i>ocev</i>	(<i>ocevin</i>)	<i>Petrov</i>	<i>ženin</i>
V. <i>ocev</i>	(<i>ocevin</i>)	<i>Petrov</i>	<i>ženin</i>
L. <i>ocevoga</i>	(<i>ocevinoga</i>)	<i>Petrovoga</i>	<i>ženinoga</i>
I. <i>ocevomen</i>	(<i>ocevinomen</i>)	<i>Petrovomen</i>	<i>ženinomen</i>

* vjerojatno po analogiji prema materin!?

119. U trog. čakavskome govoru oblici na *-oga (-ega), -omu (-omen)* upotrebljavaju se kao: *maloga* (g. jed.) – *malomen* (d. jed.), *ženskoga-ženskomen, muškoga-muškomen, manjega-manjomen, mlajega-mlajomen, zanjega-zanjomen...* U lokativu jednine nastavak je *-omen* (umjesto *-om*, ili *-ome*), ali kao što je već navedeno lokativ se najčešće tvori kao genitiv (»Govorimo *o moga maloga*«).

120. Prema pridjevu *sam* zna se kadšto rabiti i oblik *sami*, najčešće u komunikaciji s malom djecom: »Ajde, papaj *sāmi*«. U svezi *sam sebe, sam sebi, sam sebon* pridjev *sam* ne ostaje uvijek u nominativu. Govori se: *samoga sebe, samomen sebi, samīn sebon*: »Govorin ja *sāmin sebon*: Ivane, pamet u glavu.«

121. Umjesto pridjeva *sve* (prema nekadašnjem *вѣсѣ*) u nominativu jednine s. r. govori se *svo*: »Ostavi ću mu *svo* moje stanje.« (Za A i V m.r. jed. nekadašnji oblik gotovo da se i nije promijenio.) Umjesto akuzativa množine *sve* rabi se gen. mn. *svij* ili *svik*. Pridjev se dakle sklanja ovako:

Jednina		
m.r.	s.r.	ž.r.
N. <i>vàs</i>	<i>svò</i>	<i>svà</i>
G. <i>svòga</i>	<i>svòga</i>	<i>svě</i>
D. <i>svòmen</i>	<i>svòmen</i>	<i>svõn</i>
A. <i>vàs</i>	<i>svò</i>	<i>svù</i>
V. <i>vàs</i>	<i>svò</i>	<i>svà</i>
L. <i>svòga</i>	<i>svòga</i>	<i>svě</i>
I. <i>svòmen</i>	<i>svòmen</i>	<i>svõn</i>
Množina		
m.r.	s.r.	ž.r.
N. <i>svī</i>	<i>svà</i>	<i>svě</i>
G. <i>svīj (svīk)</i>	<i>svīj (svīk)</i>	<i>svīj (svīk)</i>
D. <i>svímân</i>	<i>svímân (svīman)</i>	<i>svímân (svīman)</i>

A. <i>svīj (svīk)</i>	<i>svīj (svīk)</i>	<i>svīj (svīk)</i>
V. <i>svī</i>	<i>svā</i>	<i>svè</i>
L. <i>svīj (svīk)</i>	<i>svīj (svīk)</i>	<i>svīj (svīk)</i>
I. <i>svímân (svìman)</i>	<i>svímân (svìman)</i>	<i>svímân (svìman)</i>

122. U tvorbi komparativa navest ćemo samo neke primjere: *riđāk-rìji* (novije *riđi*), *mlād-mlāji*, *čīst-čīšći*, *līp-līpji* (*lišpji*, *lišpi*). Razvoj oblika u slučaju pridjeva *lip* teкао je vjerojatno ovako: *lip-lipši-lišpi-lišpji-lipji*. Sklonidba pridjeva *lip* u komparativu bila bi:

N. <i>lī(š)pji</i>
G. <i>lī(š)pjoga</i>
D. <i>lī(š)pjomen</i>
A. <i>lī(š)pjoga</i>
V. <i>lī(š)pji</i>
L. <i>lī(š)pjoga</i>
I. <i>lī(š)pjomen</i>

Komparativ pridjeva *dūg*, *lāgan*, *mèk*, *tīrd*, *sūv*, *visòk* glasi: *dūgji*, *lāgji*, *mèkji*, *tīrji*, *sūvji*, *vīšji*.

2.1.5. Zamjenice

123. U instrumentalu jednine lične zamjenice imaju oblik: *menon* i *namon*, *tebon*, *sebon*, *nan*, *van*: »Ājde (ili āj) za *namon*«, »Pri *namon* je libar«.

124. Zamjenice *mī* i *vī* u dat., lok. i instr. množine imaju oblik: *nan* i *van* (od *namъ*, *vamъ*). Uz prijedlog *za* u upotrebi je uvijek kraći oblik: *zā me*, *zā te*, *zā se*, a nikada duži oblik *za mene*, *za tebe*, *za sebe*. Umjesto zamjenica *ih* i *im* govori se *jik* i *jin* (*in*): »Ka san *jik* vidija...«, »Olī *jin* (*in*) je reka?«.

125. Isto tako, kao što je navedeno za prijedlog *za* uobičajeno je: *zā nj*, *pridā nj*, *uzā nj*, *nizā nj*, *podā nj*, a ne *za njega*, itd.

126. Zamjenica *kakav* (*kakva*, *kakvo*) ima oblik *kakī* (*kakā*, *kakō*), a isto tako i zamjenice *onakav* (*onakva*, *onakvo*) – *nakī*, *nakā*, *nakō*.

127. Nekadašnja povratna zamjenica *sъ* (*sě*) sačuvala se u riječi *segodišća* (ove godine) i u stihu Božićne pjesme »U *sě* vrime godišća«. (U ovom slučaju sve češće se nekritički zamjenjuje sa *sve*, što stih čini posve besmislenim.)

128. Pokazne zamjenice tipa: *toga*, *tome*, *ovoga*, *ovome*, *onoga*, *onome* rabe se u obliku: *otoga*, *otomen*, *voga*, *vome(n)*, *noga*, *nome(n)*. Govori se još:

Jednina	Množina
<i>takāv-takī, otakī</i>	<i>takvī-takī, otakī</i>
<i>takvô-takō, otakō</i>	<i>takvā-takā, otakā</i>
<i>takvâ-takā, otakā</i>	<i>takvê-takē, otakē</i>
<i>ovakāv-ovakī, vakī</i>	<i>ovakvī-ovakī, vakī</i>
<i>ovakvô-ovakō, vakō</i>	<i>ovakvā-ovakā, vakā</i>
<i>ovakvâ-ovakā, vakā</i>	<i>ovakvê-ovakē, vakē</i>

onakâv-onakî, nakî *onakvî-onakî, nakî*
onakvô-onakô, nakô *onakvâ-onakâ, nakâ*
onakvâ-onakâ, nakâ *onakvê-onakê, nakê*

i dalje:

ovâko-vâko, onâko-nâko, takvîh-takîh i *otakîk...*

ovdje-ovôd, vôd, ovô, vô, vódêrak (posljednje u pojačanom značenju)

ondje-onôd, nôd, onô, nô, nóđêrak (u pojačanom značenju)

tu-tô, otô, otôd, otôt, tôd, tôt, tóđêrak (u pojačanom značenju).

129. Lična zamjenica *on* u instrumentalu glasi *njîn*. Zamjenica *ona* u lok. je *njê*, tj. gen. (»Govorimo od *njê*«), a u instr. *njôn*. Imeničke zamjenice *tko* i *što* nalazimo u oblicima *kô* i *câ*:

N. <i>kô</i>	N. <i>câ</i>
L. <i>kôga</i> (tj. gen.)	G. <i>cêsa</i>
I. <i>kîn</i>	D. <i>cêsu</i>
	A. <i>câ</i>
	L. <i>cêsa</i>
	I. <i>cesôn</i>

Neodređene zamjenice *netko* (*nîko* i *nîkor*), *nešto* (*nîšto*) i *nitko* (*nîko*) sklanjaju se:

N. <i>nîko(r)</i>	<i>nîšto</i>	<i>nîko</i>
G. <i>nîkoga(r)</i>	<i>nîcega</i>	<i>nîkoga</i>
D. <i>nîkomen</i>	<i>nîcemen</i>	<i>nîkomen</i>
A. <i>nîkoga(r)</i>	<i>nîšto</i>	<i>nîkoga</i>
V. <i>nîko(r)</i>	<i>nîšto</i>	<i>nîko</i>
L. <i>nîkoga(r)</i>	<i>nîcega</i>	<i>nîkoga</i>
I. <i>nîkomen</i> (<i>nîkin</i>)	<i>nîcemen</i> (<i>nîcin</i>)	<i>nîkomen</i> (<i>nîki</i>)

Posvojna zamjenica *moj* (*tvoj*) sklanja se:

Jednina			Množina		
m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N. <i>môj</i>	<i>môje</i>	<i>môja</i>	<i>môji</i>		
G. <i>môga</i>	<i>môga</i>	<i>mojê</i>	<i>mojîmâ</i>		
D. <i>mómên</i>	<i>mómên</i>	<i>mojôn</i>	<i>mojiġan</i>		
A. <i>môj</i>	<i>môje</i>	<i>môju</i>	<i>môje</i>		
V. <i>môj</i>	<i>môje</i>	<i>môja</i>	<i>môji</i>		
L. <i>môga</i>	<i>môga</i>	<i>mojê</i>	<i>mojîk</i>		
I. <i>mómên</i>	<i>mómên</i>	<i>mojôn</i>	<i>mojîmân</i>		

Zamjenice *svoj*, *naš* i *vaš* imaju iste nastavke kao i prethodne. Upitna zamjenica *koji* (*koje*, *koja*) ima oblik *kî*, (*kô* ili *kojô*), *kâ*.

Jednina			Množina		
m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N. <i>kî</i>	<i>kô</i>	<i>kâ</i>	<i>kî</i>	<i>kâ</i>	<i>kê</i>
G. <i>kôga</i>	<i>kôga</i>	<i>kê</i>	<i>kîk</i>	<i>kîk</i>	<i>kîk</i>

D.	<i>kòmen</i>	<i>kòmen</i>	<i>kòn</i>	<i>kìman</i>	<i>kìman</i>	<i>kìman</i>
A.	<i>kî</i>	<i>kô</i>	<i>kû</i>	<i>kê</i>	<i>kâ</i>	<i>kê</i>
V.	<i>kî</i>	<i>kô</i>	<i>kâ</i>	<i>kî</i>	<i>kâ</i>	<i>kê</i>
L.	<i>kòga</i>	<i>kòga</i>	<i>kê</i>	<i>kîk</i>	<i>kîk</i>	<i>kîk</i>
I.	<i>kòmen</i>	<i>kòmen</i>	<i>kòn</i>	<i>kìman</i>	<i>kìman</i>	<i>kìman</i>

Iste nastavke imaju i zamjenice *nîki* (*neki*), *nîcigov* (*nečiji*) i *svàcigov* (*svačiji*).

Pokazne zamjenice *taj*, *ovaj*, *onaj* imaju oblik: *òtî*, (*tî*), *òvî* (*vî*), *ònî* (*nî*) kao i u ženskom rodu: *òtâ*, *vâ*, *nâ*, i srednjem rodu: *òtô*, *vô*, *nô*, a sklanjaju se:

Jednina			Množina			
m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.	
N.	<i>oî</i>	<i>otô</i>	<i>otâ</i>	<i>otî</i>	<i>otâ</i>	<i>otê</i>
G.	<i>otòga</i>	<i>otòga</i>	<i>otê</i>	<i>otîk</i>	<i>otîk</i>	<i>otîk</i>
D.	<i>otòmen</i>	<i>otòmen</i>	<i>otôn</i>	<i>otîman</i>	<i>otîman</i>	<i>otîman</i>
A.	<i>oî</i>	<i>otô</i>	<i>otû</i>	<i>otê</i>	<i>otâ</i>	<i>otê</i>
V.	<i>oî</i>	<i>otô</i>	<i>otâ</i>	<i>otî</i>	<i>otâ</i>	<i>otê</i>
L.	<i>otòga</i>	<i>otòga</i>	<i>otê</i>	<i>otîk</i>	<i>otîk</i>	<i>otîk</i>
I.	<i>otòmen</i>	<i>otòmen</i>	<i>otôn</i>	<i>otîman</i>	<i>otîman</i>	<i>otîman</i>

Iste nastavke imaju i ostale zamjenice ove vrste.

130. Upitna zamjenica *čiji* ima oblik *cigòv* (otud i: *ničiji-nîcigov*).

131. Za zamjenicu *čega* rabe se oblici *cega* i *cesa* (*nicega-nicesa*).

132. Upitna zamjenica *kakav* rabi se u obliku *kakî* (ali kadšto, doduše rijetko, i *cesovi*: »*Cesovi* je ovo kâr?« u smislu: kakav je ovo kar, tj. što tu zapravo radi ovaj kâr?; Isto i: *Cesovi* je ovo sir?«, »*Cesovi*, je ovo covik?«.

(Usput: Zamjenica *nikaki* može značiti: 1. nekakav, 2. nikakav. Zamjenica *nikon*: 1. nikome, 2. nekome, 3. nekoj: »Uciniija je *nikon* zènskôn dite.«)

2.1.6. Prilozi

133. Riječ *nîdir* ima značenje *nigdje* i *negdje*. Riječ *nîka* znači *nikada* (pril.), ali i *neka* (zam.). Riječ *nikako* znači: 1. *nekako* (pril.) 2. *nikakvo* (zam.), 3. *nekakvo* (zam.).

Sljedeći prilozi izgovaraju se ovako: *potlapónên*, *pozapónên*, *pozapónèća*, *pozatîn*, *pozatèbon*.

2.1.7. Brojevi

134. Brojevi se govore: *cetiri* (i *ceter*), *pe*, *še*, (i *šes*), *sedan*, *osan*, *deve*, *dese*, *jedanajs*, *dvanajs*, *sedavnajs*, *osavnajs*, *dvajse*, *pedese*, *sedandese*, *osandese*, *sto*, *dvista*, *trista*, *cetiristo*, *pesto*, *ijadu*, *mijun*... (»*pe-še* salati«; »*pe-šes* kauli«; »*pe-šez* brodi.«)

135. U brojeva se veoma često javlja stezanje: *dvajse, dvajstijedan* (u izgovoru nije sigurno čuje li se *i*), *dvajzdva, dvajštdva, dvajstri, i dvajsttri, dvajscetiri i dvajsticetiri, trezdva i tresdva, trescetiri, trestipet, trestišest, trestiosan, cetrst(i)jedan, cetrzdva i cetrstidva, cetrstri i cetrstiri, cetrstiosan, pest(i)jedan, pezdua i pestidva, pestitri i pestri, pešcetiri, pestipet pespit, pešest i pestišest, šestipet i šestpet, šestidevet i šezdevet, sedanstidva i sedanzdva, senstipet i senspet, osanspet i osanstipet, devestri i devsetitri, devešest i devestišest, devezdevet i devestidevet...*

Redni brojevi govore se: *dvajsprvi i dvajstiprvi, dvajzdrugi, dvajstreći, dvajstosmi, trisprvi i tresprvi, trizdrugi i trezdrugi i trestidrugi, tristreći i trestreći, cetrsedmi, cetrst(osmi), pestosmi, šezdeveti, sedanzdrugi, osansprvi, devestreći...*

136. Brojevi *dva, tri, četiri* sklanjaju se:

	Muški i srednji rod	Ženski rod
N.A.V.	<i>dvâ</i>	<i>dvî</i>
G.L.	<i>dvâ</i>	<i>dvîk</i>
D.I.	<i>dvâmân</i>	<i>dvîmân</i>

Bilo bi dakle: »Smisal ova *dva* pisma« (a ne: »... ovih dvaju pisama«); »Osta san brez moja *dva* broda« (a ne: »... mojih dvaju brodova«).

Za brojeve *tri i četiri (ceter)* oblici pri sklanjanju su:

	Muški rod		Ženski rod	
N.A.V.	<i>tri</i>	<i>četiri (cetêr)</i>	<i>tri</i>	<i>četiri (cetêr)</i>
G.L.	<i>tri</i>	<i>četiri (cetêr)</i>	<i>trîk</i>	<i>četirîk (ceterîk)</i>
D.I.	<i>trîmân</i>	<i>četirîmân (ceterîmân)</i>	<i>trîmân</i>	<i>četirîmân (ceterîmân)</i>

137. Za slučaj padeža bez prijedloga, od broja koji se ne sklanja primjer bi bio: »Ostavija san sve svojim *pet* ćeraman«.

138. U sljedećim primjerima reklo bi se: *mi dva i nas dva; mi dvojica i nas dvojica; njih tri i njih trojica*.

139. Govori se: *četvero, petero, sedmero, osmero*, a ne *četvero...* Otud i: *četverîmâ, peterîmâ, osmerîmâ...*

140. Dativ od primjera »ovo *dvoje* dice« bio bi isti kao nominativ.

2.2. KONJUGACIJA

2.2.1. Infinitiv

141. U trogirskome čakavskom govoru infinitiv se govori bez *i* na kraju: *radit, vodit, obać, odać, snać, poč, doć...*

142. Govori se: *plit* (plijeviti), *dignit* (dići), *sest* (sjesti), *jašit, odit* (glagol *ići* ne rabi se, a zamjena mu je glagol *gresti*, koji se pak nikada ne rabi u infinitivu, perfektu ili futuru: »*Gren doma*.«), *utrnit i udunit* (ugasiti), *nágnit i nagêt, potegnît i poteć, dosegnit i doseć*; »*Potegnît ću te kamenon*« i *Poteću te kamenon*«. U slučaju glagola *zemt*, nalazimo ga u infinitivu u obliku *vazest* ili *vazet* (dok u prezentu ima oblik *vazmen*-od *vazemen*). Glagol *štit* (čitati) prema prezentu *štijen*,

štiješ... vjerojatno je u prezentu nekad imao oblik *štēn* jer se u crkvi za pojam životopisa svetaca i danas rabi oblik »štenje«.

143. Kod glagola *mrziti* imamo oblik *mrzāt* (u perfektu - *mřza*, *mrzāla*, *mrzālo*). Iz ovog glagola proizišao je i glagol *mržzit* (činiti kakvu radnju da te tko zamrzi: »Ona me *mrazi* ispri ciloga svita«, tj. govori o meni loše. »*Mrazija* me di kò je doša.«)

144. Prema prezentu *mećen* govori se *mećat*, prema *drćen* (umjesto *drhćem*) imamo infinitiv *drćat* prema *krećen* (tj. *diram*) inf. je *krećat*. »Reka san ti da ne smiš ništa *krećat*.«)

2.2.2. Present

145. U trogirskome čakavskome govoru govori se: *pāden* (umjesto *padnem*), *žīven*, *počnen*, *žānjen* i *ženjen* (žanjem), *odījen* (odjenem), *odījen* (odijevam), *pòžren* i *pòžèren* i *prožeren* i *proždren* (ovo posljednje kad se želi posebno naglasiti brzina i halapljivost):

»Na brzinu proždren *nô* obida i *òma* na drugi posal.«

Istao tako: *òtāren* i *òtren* (obrišem), *bdīn*, *dozīvjen*, *sagībjen*, *motān*, *pōgnen* (pognam-potjeram), *řven se*, *kān* (od inf. tkati), *grēn* (gredem-idem)...

Kod glagola tipa: *nājen*, *zājen*, *dōjen*, *pōjen*, *izājen* egzistiraju istodobno i oblici *najden*, *zajden*, *dojden*, *pojden*, *izajden* – dakle oblici koje nije zahvatilo premetanje.

Glagol *zabīti* (prez. *zābin*) javlja se u obliku *zaudobit* (prez. *zaudōbin*), glagol *pljujem* (prez.) u obliku – *pjūcan*, *sloimim* u oblicima *slōmin* i *slōmijen* (pridjev: *slomivēn*, *slomivēna*, *slomivēno*).

146. Glagoli hoću i mogu imaju oblik: *ōcu* i *mōren* (kod *ocu*, a također i *necu* imamo otklon od pravila da je *č=c*).

U trećem licu množine imamo: *pecēdu* umjesto *peku* i *mōru* odnosno *mōredu* umjesto *mogu*. Inače, treće lice množine razlikuje se od književnog standarda po tome što glagoli u prezentu imaju nastavak *du*, umjesto *e* ili *u*: *leṭīdu*, *tiščīdu* (drže), *pecēdu*, *pišēdu*, *báčīdu*, *bacādu*, *gorīdu*, *govōridu*, *mōlidu*, *znādu*, *dādu*, *dājēdu*...

147. Glagoli htjeti i moći katkad se u prezentu upotrebljavaju i u obliku: *òš*, *mōš* (s tim u skladu i *nēš*, *nemōš*).

148. Glagol *biti* u trećem licu jednine ortotonički ima oblik *je* umjesto *jeste*: »Je li vidija?« »Je.«

2.2.3. Aorist

149. U trog. čak. govoru ne egzistira aorist.

2.2.4. Imperfekt

150. U trog. čak. govoru imperfekt postoji u jednom jedinom slučaju, i to za glagol *biti*: »*Bišeš* to ucinit kako triba...«

2.2.5. Imperativ

151. U imperativu glagoli kao npr. *pît* (piti) i *jîst* (jesti) te *izîst* (pojesti) sprežali bi se:

1. –	1. –	1. –
2. <i>pî</i>	2. <i>jî</i>	2. <i>izî</i>
3. <i>pijě</i>	3. <i>jî</i>	3. <i>izî</i>
4. <i>pîmo</i>	4. <i>jîmo</i>	4. <i>izîmo</i>
5. <i>pîte</i>	5. <i>jîte</i>	5. <i>izîte</i>
6. <i>pijědu</i>	6. <i>jîdu</i>	6. <i>izîdu</i>

152. Katkad se za imperativ ne upotrebljava riječ neka: »*Nosi* te java« (umjesto: »Neka te java nosi.«)

153. Kod glagola *išât* (dignuti, uspraviti) imperativ bi bio:

2. lice jed. *išâj* i *iša*
3. " *išâ*
1. lice mn. *išâjmo* i *išamo*
2. " *išâjte* i *išate*

»*Îša* ovu gredu«; »*Îšamo* složno ovu gredu«; »*Îšate* ovu gredu.«

154. Glagoli prema prezentu *jîn* (jedem) i *pijěn* imaju u imperativu oblik: *jî* i *pî*.

155. Prema prezentu: *brojin*, *stojin*, *znojîn*, *pojîn*, *dajen* navedeni glagoli imaju u imperativu oblik: *brōj*, *stōj*, *znōj*, *pōj*, *dāj* (»*Dāj* danas, *dāj* sutra, poč ćeš na inkanat«).

Ovakav oblik vrijedi za glagole kojima u imperativu na kraju stoji izvorno *j*. Glagoli koji imaju u imperativu na kraju *j* proizišlo iz *đ* ili *lj* imaju kao nastavak *ji*: *gloji* (od *glođi*), *šaji* (od *šalji*), *koji* (od *kolji*), *saji* (od *siđi*)...

156. Umjesto: *peci*, *reci*, *teci*, *lezi*, *žezi* govori se: *peći*, *reći*, *teći*, *leži*, *žeži* (vidljivo je da u prvim primjerima imamo odmak od pravila da je *č=c*, tj. ovdje to pravilo ne vrijedi, nego se čak književno *c* zamjenjuje sa *č*).

157. Imperativ od infinitiva *leći* je *lěži* (legni) dok je imperativ od *ležati-lěži*, tj. ostani ležeći (»*Lěži* ti, *lěži*, a zemja će se sama uskopat!«).

2.2.6. Kondicional

158. Glagol *biti* u kondicionalu, umjesto *bih*, *bi*, *bismo*, *biste*, *bi* ima oblik: *bî*, *bîš*, *bî*, *bîmo*, *bîte*, *bîdu*.

2.2.7. Glagolski pridjev radni

159. Umjesto *râstao* (inf. *rasti*) govori se *rěsa*.

160. Umjesto *jeo*, *donio*, *pleo mljeo*, *pljeo*, *žeo*, *vidio*, *pao*, *dignuo* govori se: *jîja* (*îja*, *jîa*), *đdnija*, *plěja*, *mļja*, *plĳja*, *žěja*, *vĳdija*, *pâ*, *dĳga*.

161. Govori se: *ûmra*, *trâ*, *ðtra*.

162. Prema infinitivu *trunuti* i *usahnuti* glagolski pridjev radni glasi: *trūl-trūla-trūlo* i *usā-usāla-usālo*. Umjesto *išao* (inf. *ići*) reklo bi se: *iša-īšla-īšlo*. Glagolski pridjev radni od glagola: *būgnit*, *taknīt*, *mākknit*, *skòknit*, *smřznit*, *stvřdnit*, *zgūsnnit* glasi: *būga*, *tàka*, *màka*, *skòka*, *smřza*, *stvřda*, *zgùsa*.

2.2.8. Glagolski pridjev trpni

163. Govori se: *ùkrèden*, *ukredèn*, *otresèn*, *dovežèn*, *ogrižèn*, *donèšèn* i *dònit*, *oplivèn* i *òplit*, *samlivèn* i *sàmlit*, *polivèn*, *žnjevèn*, *ubivèn*, *prolivèn*, *dobivèn*, *dignen*, *nošèn*, *zaklān*, *držān*, *cūvan* i *cuvān*, *kaživān*, *odāna*...

2.2.9. Glagolski prilog prošli

Glagolski prilog prošli ne egzistira u trog. čak. govoru.

2.2.10. Složeni glagolski oblici

164. U pogodbenim rečenicama, umjesto prezenta koristi se svršeni prezent glagola biti i glagolski pridjev radni:

»Ako ti *bude reka*, ne boj se« (umjesto »Ako ti rekne...«)

3. SINTAKSA

3.1. REČENICA

3.1.1. Sročnost

165. U trog. čak. govoru reko bi se: »Do nedije ćemo doć i ja i on« (a ne: »Do nedije ću...«); »Ka smo ja i on došli« (a ne: »Ka' san ja i on...«); »Ka' ste ti i on bili« (a ne: »Ka' si ti i on«).

166. Uz *vi* u poštovanju, uvijek pridjevna riječ dolazi u množini: »Vi ste šjor rekli.«; »Oni su mi to dali.«

167. Brojevi *dva*, *tri*, *četiri* slažu se kao i u književnom govoru: *dva* (*tri*, *četiri*) brata. Reklo bi se npr.: »Ima je *dva* sina, koja su oba umrla« (a ne »... koji su oba umrli«).

168. Prilozi: *koliko*, *toliko*, *malo*, *puno*, *nikoliko* (nekoliko), *više*, *najviše* slažu se kao: »*Najviše* našik judik trguju«, »*Nikoliko* se momak ženidu«, »*Malo* se cur odajedu«.

Prilog *kolik* zamjenjuje sklop *kao ni*: »Nisan ga vidija *kolik* svoju pokojnu mater«.

3.1.2. Red riječi

169. Govori se: »Ne bojīn ga se«, »Nisam je se ni taka«, »On je se pripa« (umjesto: »On se nje pripa«). »Nī mi je da« (tj. nije mi dao). »Nī ti je tija reć«, »Nī ti je reka?« (Zar ti nije rekao?). »Nī ti reka?«, »Nī mi reka«, »Mòrelin to ucinit?«, »Ocèlimo se sutra nać?«, »Īmalite ca za izist?«, »Grėfite?«, »Mòrelimo?«, »Glèdalidu«, »Vīdilite?«, »Grėliš?«.

3.2. SINTAKSA DIJELOVA GOVORA

3.2.1. Imenice

170. Uobičajeno je kazati: »Pojdedu svojim kućaman« (a ne »...svojon kúći«). Isto tako: »Pružidu jedan drugomen ruku« (a ne »...ruke«); »Rastanedu se kimajuć glavaman« (ne »... glavon«).

3.2.2. Pridjevi

171. Pridjevi se često upotrebljavaju umjesto imenica: »Ovo je *mlādi* o moje cerē«, »Ovo je *mlāda* o moga Ivē«.

172. Uobičajeno je da se pridjevi koriste u određenom obliku: *novi, stari, lipi, mladi, bogati* umjesto u neodređenom: *nov, star...*

Posebno je ovo istaknuto u razgovoru s malom djecom pa ovakva uporaba pridjeva ispada kao neka vrsta tepanja.

»Dida ti je *stari*«, »Pogлади ovoga janca, vidi ca je *lipi*«. Ali i: »Ovo je *lipi* brod«, »Oto je jedan puno *dobri* covik«, »Ovi nož je *novi*«.

3.2.3. Zamjenice

173. Uobičajena je upotreba zamjenica u primjerima kao: »Ovi nož ću kupit za *me* (umjesto – za *se*), a ovi za *te*.« »Ovo smo kupili za *nas*.«

174. Umjesto npr.: »Badil, ca se š *njin* žito vije« upotrebljava se oblik: »Badil, ca se žito vije.«

3.2.4. Glagoli

175. Glagol *virovat* rabi se uz zamjenicu *se*: *Virovali smo van se*. »Ja ti *se* ne *virujen*«. »Oni mi *se* ne *viruju*«. »*Virujen* ti *se*«.

Zamjenica *se* rabi se i uz neke druge glagole u infinitivu kao: *šetat se, gledal se, brigat se* (i *brigovat se*), *opocinit se, zafalit se, stat se, srat se, ucit se, razgovarat se, zvat se* (javiti se kad imaš dovoljno poena za pobjedu u igri kartama): »Ca *se* nisi *zva* ka smo jemali cetrsjedan?«, »Gren *se igrat* na balun«, »Ajmo *se igrat* na vatalo« (umjesto: »Ajmo *igrat...*«); »*Gledaj se* brodik«, »Ti *se* ne *briguje* za me«, Zanimljiv je slučaj zamjene glagola *biti* povratnom zamjenicom *se* u primjerima kao: »Ime mu *se* Stipe«, »Njon *se* ime Anka«.

3.2.5. Prijedlozi

176. Prijedlog *o* u lokativu se rabi u obliku *od* ili *odo*: »Razgovarali smo *od* ðtoga« ili »Razgovarali smo *odo* tōga«, »Uvi mislin *odo* Trogira«, Neki primjeri uporabe prijedloga *od*: Vazeja san *od* otō ili »Vazeja san *odo* tō«, »Doša je *od* ðtamo« ili »Doša je *odđ* tamo«, »Govorija san mu *od* ðtoga« ili »Govorija san mu *odđ* toga«.

Vjerojatno je baš prijelaz samoglasnika *o* s početka nekih riječi na prijedlog *od* dovelo do oblika: *voga* (ovoga), *nōga* (onoga), *vōd* (ovdje), *nōd* (ondje), *nāmō*

(onamo) pa imamo: *odo voga* (od ovoga), *odo noga*, *odo vod*, *odo nod*. Prijedlog u obliku *odo* zna se priključiti i samoj riječi tvoreći tako novi oblik: *odonuć* (odande), *odovuć* (odavde).

Prijedlog *sa* (*s*) u instrumentalu postaje *su* ako sljedeća riječ počinje samoglasnikom *o*: »Iša je *su* onin prijatejen« (ali i »... *su* onomen prijatejen«, tj. rabeći dativ).

Prijedlog *kod* zamjenjuje se prijedlogom *u* u primjerima kao: »Bija san *u* prijateja«, »Gren *u* njega«, »Gren *u* zubara«.

Prijedlog *u* rabi se i u primjerima gdje inače nije potrebna upotreba prijedloga: »Gren *u* ribu« (umjesto »Idem loviti...«); »Gren *u* kunke« (umjesto »Idem skupljati...«); »Gremo *u* fraju«; »Gremo *u* masline« (umjesto »... brati masline«).

177. Prijedlog *na* rabi se u primjerima kao: »Zaboravit *na* koga«, »Čekat *na* nj« (umjesto: »Zaboravit koga« i »Cekat njega«).

Prijedlog *o* (*od*) rabi se i u primjerima kao: »To je dite *o* brata« (umjesto »... bratovo«).

Uz prijedlog (bez) *brez* rabi se *da*: »Iša je *brez* da je reka zbogon«.

3.2.6. Prilozi

178. Umjesto priloga *kamo* rabi se prilog *gdje* (*di*): »*Di* greš?«.

Umjesto priloga *ondje* (*onde*) rabi se prilog *onamo* (*namo*): »*Namo* je duboko«.

3.2.7. Veznici

179. U primjerima kao: »Jesi mu reka?« izostavlja se čestica *li*.

180. Umjesto veznika *jer* u uzročnoj službi, rabi se prilog *gdje* (*di*): »Najidija se na te, *di* nisi doša«.

181. Veznik *da* kadšto se rabi i bez potrebe: »Ona ga je pitala *da* bi li on to zna.« »On ga je pita *da* ca je jucer radija«.

182. U komparativu se često rabi veznik *nego*: »On je veći *nego* ja« (umjesto: »... od mene«).

3.3. SINTAKSA PADEŽA

183. U trogirskome čakavskome govoru često se rabi lokativ umjesto akuzativa u primjerima kao: »Gren *u Splitu*«, »Putujen *u Zagrebu*«, »Gren *na rivi*«.

184. Također se umjesto lokativa rabi akuzativ: »Stojin *u Split*«, »Bija san na *rivu*«, »Živen na *Ribolu*«, »Bija san na *Lokvice*«, »Živija je na *selo*«, »Držin to u *glavu*«, »Jeman to na *pamet*«, Isto tako: »Ja san na *svoje*« (umjesto: »... na svome«). »Osta je doma na *zemju*«.

185. Umjesto lokativa rabi se i genitiv: »Razgovarali smo se o *Marina*«, »Pravja mi je odo *toga*« (umjesto: »... o tome«), »Govorija mi je o *žene*«, »Priča mi je o *trogirske rive*«.

186. Kod posvojnih pridjeva tipa *ocev*, *Petrov*, *ženin*, umjesto instrumentala rabi se katkad dativ (lok.): »Iša je *sa ocevomen* prijatejen«, »Gre *sa Petrovomen* braton«, »Ucinija je to *sa ženinomen* braton«, »Gren *su ovomen*...« (umjesto: »... s ovim...«).

187. Pri uporabi imena i prezimena ženskih osoba imamo sljedeće situacije:

1. Kad se prezime rabi zajedno s imenom: *Mare Sladina*, *Blaga Šantićeva*, *Jele Geićeva*, *Tõne Žanićeva*, *Matija Rabrova* (od *Hrãbar*)...
2. Kad se prezime rabi bez spomena imena: *Geićevica*, *Žanićevica*, *Denonovica* (od *Denona*), *Sladinica* (od *Slade*), *Tironiševica* (od *Tironi*), *Derošovica* (od *Derossi*), *Moretovica* (od *Moretti*), *Fanfonjovica* (od *Fanfonja*), *Gatinovica* (od *Gattin*), *Cocinica* (od *Coce*), *Latinčićevica* (od *Latinčić*), te prema nadimcima: *Rošovica* (od *Rošo*), *Pantovica* (od *Panto*), *Škokovica* (od *Škoko*).
3. Kod prezimena koja nemaju nastavak na *-ić*, nađu se i oblici: *Guinka* (od *Guina*), *Peranka* (od *Peran*), *Parčinka* (od *Parčina*), *Grdanka* (od *Grdan*), *Galanka* (od *Galan*), *Vitezicinka* (od *Vitezica*), *Žuvanka* (od *Žuvan*); ali i: *Mantenjinovica* (prema *Mantenjin*) te *Garajinka* i *Garajinovica* (prema *Garajin*), *Cikvantinovica* (prema *Cikvantin*)...

188. Uz glagole: *gledati*, *pitati*, *tražiti*, *čekati* prezent se često tvori upotrebom genitiva imenice i zamjenice *se* (umjesto akuzativa): »Ako *se* ne viruješ, *pitaj se Antě*«, »*Pitaj se matere*«, »*Cekaj se Ive*«, »*Slušaj se žene*«, »*Gledaj se divojke*«, »*Traži se Mate*«.

189. U nekim primjerima, uz prijedloge se koristi akuzativ množine umjesto lokativa množine: »On gre uvi *u opanke*« (umjesto ... u opankama); »Judi vej gredu *u košuje*«; »*Ne moren u grad u mudantine*«; »Ne smi se u crikvu *u krake gaće*«.

190. Često se umjesto imenice u nominativu jednine, koristi imenica u genitivu: »*Covika* se poznaje po diliman (umjesto: *covik* se...)«; »*Meštra* se poznaje po alatu«.

191. Za izricanje sredstva rabi se uvijek *s* ili *sa*: »*Kopa sa motikon*.« »*Zalije sa zalivacen*«.

192. Kod instrumentala *s* se često udvaja: »Iša je *sa š* njen«; »*Rukova se sa š* njen«; »*Vincala se sa š* njen«. Pa čak i: »*Radija je spore(d) sa š* njen«.